

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Protikomunistický odboj a odpor v letech 1948-1989

Bakalářská práce

Studijní program: B7507 – Specializace v pedagogice
Studijní obory: 6107R023 – Humanitní studia se zaměřením na vzdělávání
7504R269 – Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání

Autor práce: **Denisa Šepsová**
Vedoucí práce: Mgr. Ing. Martin Brabec, Ph.D.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Denisa Šepsová**
Osobní číslo: **P13000575**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obory: **Humanitní studia se zaměřením na vzdělávání
Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání**
Název tématu: **Protikomunistický odboj a odpor v letech 1948-1989**
Zadávací katedra: **Katedra filosofie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce bude analýza protikomunistického odboje a odporu v Československu v letech 1948-1989. Na začátku práce se bude studentka zabývat historií komunistické strany Československa v roce 1948. Následně se bude věnovat organizacím, které bojovaly proti komunismu - Klub bývalých politických vězňů (Klub 231, K 231); Černý lev 777; Skupina bratří Mašínů; Klub angažovaných nestraníků (KAN); Charta 77. Ve druhé části studentka rozebere a porovná tyto organizace. Ve třetí části se bude zabývat zákonem č. 262/2011 Sb., o účastnících odboje a odporu proti komunismu. Na závěr shrne své dosažené výsledky. Studentka použije metodu interpretace, komparace a kompilace prostudované primární a sekundární literatury. Studentka se bude v průběhu příprav a vypracování řídit metodickými a organizačními pokyny vedoucího práce.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BURSÍK, Tomáš. Osud odbojové organizace Černý lev 777: příspěvek k historii ozbrojeného odporu proti komunistickému režimu v Československu. 1. vyd. Praha: Odbor archiv bezpečnostních složek MV ČR, 2007. 120 s. Malá řada; sv. 1. ISBN 978-80-254-1125-4.

HOPPE, Jiří. Opozice '68: sociální demokracie, KAN a K 231 v období pražského jara. Vyd. 1. Praha: Prostor, 2009. 390 s. Obzor; sv. 75. ISBN 978-80-7260-216-2.

CHALUPOVÁ, Markéta. Nebojovali švestkovými knedlíky: odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2011. 183 s. ISBN 978-80-251-2934-0.

RADOSTA, Petr: Protikomunistický odboj: Historický nástin, Praha: Egem, 1993.

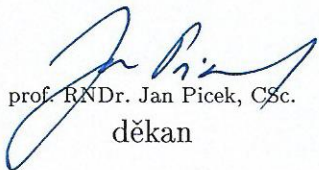
VEBER, Václav, ed. a BABKA, Lukáš, ed. Za svobodu a demokracii. III, Třetí (protikomunistický) odboj. Hradec Králové: Evropské hnutí v České republice, Univerzita Hradec Králové, Ústav filosofie a společenských věd v nakl. M&V, 2002. 400 s. ISBN 80-903024-6-7.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Ing. Martin Brabec, Ph.D.**

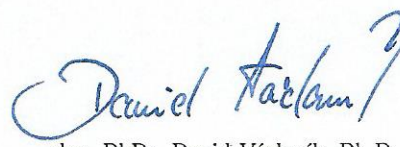
Katedra filosofie

Datum zadání bakalářské práce: **25. října 2015**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2017**

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

doc. PhDr. David Václavík, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 28. dubna 2016

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce Mgr. Ing. Martinu Brabcovi, Ph.D. za cenné rady, vstřícný přístup a pomoc při konzultacích a vypracování této práce. Dále děkuji své rodině, která mě vytrvale podporovala po celou dobu studia.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou protikomunistického odboje a odporu v letech 1948–1989. Na začátku práce jsou vymezeny události, které souvisí s nástupem komunistické strany Československa a jejím dalším působením. Jádrem práce tvoří rozbor skupiny Černý lev 777, skupiny bratří Mašínů, Klubu angažovaných nestraníků, Klubu bývalých politických vězňů, které se aktivně zapojovaly do odboje či odporu proti komunistické moci. V závěru práce jsou shrnuty poznatky o této problematice.

Klíčová slova

Československo, odboj a odpor, protikomunistické skupiny, Zákon č. 262/2011 Sb., o účastnících odboje a odporu proti komunismu.

Annotation

This bachelor thesis deals with the issue of the anti-communist Resistance in the Period from 1948 to 1989. Firstly the events that correspond with the time the communist party took over and maintained Czechoslovakia are stated. The main part consists of the analysis of the group The Black Lion 777, Group of the Mašín Brothers, the Club of the Involved Neutrals and the Club of the Former Political Prisoners, which actively took part in the resistance against the communist party. The summarized outcome of the research can be found in the conclusion.

Keywords

Czechoslovakia, resistance, anti-communist groups, Act 262/2011 about the anti-communist resistance participants.

OBSAH

ÚVOD	8
1 KOMUNISTICKÁ STRANA ČESKOSLOVENSKA V ROCE 1948	9
1.1 Události před rokem 1948	10
1.2 Rok 1948	11
1.2.1 Únor 1948	11
1.2.2 Následující události	16
1.3 Dobový kontext po roce 1948 do 70. let	17
2 PROTIKOMUNISTICKÝ ODBOJ A ODPOR	20
2.1 Pojmy odboj a odpor	22
2.2 Charakteristika protikomunistického odboje	23
2.3 Odbojová organizace Černý lev 777	24
2.3.1 Představitelé skupiny	25
2.3.2 Činnost organizace Černý lev 777	27
2.3.3 Odhalení skupiny	31
2.3.4 Tresty	32
2.4 Odbojová skupina bratří Mašínů	33
2.4.1 Odkaz Josefa Mašína	33
2.4.2 Představitelé skupiny	34
2.4.3 Činnost skupiny bratří Mašínů	36
2.4.4 Tresty	41
2.5 Pražské jaro 1968	42
2.6 Klub angažovaných nestraníků (KAN)	43
2.6.1 Představitelé klubu	44
2.6.2 Historie KANu	45
2.7 Klub bývalých politických vězňů (K 231)	48
2.7.1 Představitelé klubu	50
2.8 Historie K 231	52
2.9 Normalizace	56
2.10 Charta 77	57
2.10.1 Představitelé Charty 77	58
2.10.2 Význam Charty 77	60
3 KOMPARACE SKUPIN TŘETÍHO ODBOJE	62
4.1 Skupina Černý lev 777 a skupina bratří Mašínů	62
4.2 KAN a K 231	64
4.3 Charta 77	66
3.1 Podoby odboje 50., 60. a 70. let	68
3.1.1 50. léta	68
3.1.2 60. léta	68
3.1.3 70. léta	69
4 ZÁKON Č. 262/2011 SB., O ÚČASTNÍCÍCH ODBOJE A ODPORU PROTI KOMUNISMU	70
ZÁVĚR	72
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	74
ZDROJE	75
Bibliografie	75
Internetové zdroje	76
PŘÍLOHY	77
Příloha č. 1 Rozhovor s pamětníkem	77

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou protikomunistického odboje a odporu. Cílem práce je analýza protikomunistického odboje a odporu v Československu v letech 1948–1989.

Do protikomunistického odboje a odporu se zapojovali jedinci, kteří dávali najevo svůj nesouhlas s působením komunistického režimu. Jednalo se o seskupení osamocенých lidí a menších skupinek, které spojovalo jediné, a to, aby dokázali provést politický zvrát, kterým by ukončili působení tohoto režimu.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola se věnuje událostem, které předcházely roku 1948. Následně se v ní soustředíme na historii komunistické strany Československa v roce 1948. Poté se zmiňujeme o důležitých událostech, které nastaly po nastolení režimu. V závěru kapitoly se věnujeme dobovému kontextu, který nastal po roce 1948 do sedmdesátých let.

Druhá kapitola je nejrozsáhlejší. Nejprve si charakterizujeme pojmy odboje a odporu, které jsou pro tuto práci klíčové. V dalším úseku rozebíráme již samotné organizace, které bojovaly proti komunismu. Důkladně popisujeme skupinu Černý lev 777 a skupinu bratří Mašínů. Zaměřujeme se především na dobu a místo jejich působení, dále pak na hlavní představitele skupiny, jejich činnost a v poslední řadě zmiňujeme tresty, které dostali za svou ilegální protikomunistickou činnost. Následně charakterizujeme období Pražského jara, ve kterém působily organizace KAN a K 231. Věnujeme se také samotnému rozboru těchto organizací, zajímá nás jejich vznik, cíle, představitelé a historie jejich působení. Dále se stručně zabýváme obdobím normalizace, do kterého spadá Charta 77 a jí samotné.

Ve třetí kapitole se zabýváme porovnáním skupiny Černý lev 777 se skupinou bratří Mašínů, dále pak organizaci KANu s organizací K 231. Pomocí komparace odhalujeme jejich totožné a odlišné znaky. Samostatnou část rozboru tvoří Charta 77, u níž vznikla polemika, zda bychom ji měli zařadit k třetímu odboji. V poslední řadě si vymezujeme podoby odboje a odporu a jejich rozdíly mezi padesátými, šedesátými a sedmdesátými lety.

Čtvrtá kapitola se zabývá zákonem č. 262/2011 Sb., o účastnících odboje a odporu proti komunismu, který neodmyslitelně patří do této práce, protože reaguje na činy účastníků.

Součástí práce je i příloha, která obsahuje rozhovor s účastníkem protikomunistického odporu, Ladislavem Trejbalem. Tento rozhovor nám podává důležité informace, které nám pomohou představit si a uvědomit si, jak vlastně komunisté svou nadvládu využívali proti ostatním lidem a jaké praktiky k tomu používali.

V této práci pracujeme s informacemi z různých zdrojů, pomocí kterých získáváme ucelený přehled o protikomunistickém odboji a odporu a jeho působení v Československu od nástupu komunismu do roku 1989.

1 Komunistická strana Československa v roce 1948

V první kapitole se soustředíme na události před rokem 1948, které je nutné zmínit z hlediska dobového vývoje. Okrajově se v nich dozvídáme o vzniku KSČ, bolševizaci, zákazu působení KSČ a o aktivitě KSČ v letech 1945–1948.

Poté detailně popisujeme průběh významných únorových dnů, než se KSČ dostala k moci.

V dalším úseku zmiňujeme nejvýznamnější události, které nastaly po nástupu komunistů, těmi jsou smrt Jaroslava Masaryka, demise Edvarda

Beneše, zvolení nového prezidenta Klementa Gottwalda, nová Ústava, smrt Edvarda Beneše.

A v závěru kapitoly nastíníme dobový kontext po roce 1948 do sedmdesátých let.

Celkově se v této kapitole zabýváme historickými mezníky komunistické strany Československa.

1.1 Události před rokem 1948

Je pro nás důležité, abychom si ve zkratce připomněli podstatné události, které nastaly ještě před rokem 1948. Tato fakta nám poslouží k tomu, abychom si uvědomili, co vše předcházelo nástupu KSČ k moci.

Komunistická strana Československa vznikla v roce 1921. Byla chápána jako extremistická strana, která odmítala demokracii, majetkové uspořádání a právní řád.

V roce 1921–1929 probíhala tzv. bolševizace. Jejím úkolem bylo, aby postupně KSČ odvedla od uznávaných sociálnědemokratických a národních tradic. Chtěla ji také začlenit do mezinárodního komunistického hnutí. Její ideologie a působení měly kopírovat ruskou komunistickou stranu.¹

Dne 20. října roku 1938 byla v českých zemích zastavena činnost KSČ a 27. prosince došlo k rozpuštění strany. Komunistická strana pracovala v ilegality a někteří členové se zúčastnili domácího odboje. Zahraniční odboj vedl Klement Gottwald. Prvotním cílem ilegality KSČ bylo, aby se připravila na budoucí úlohu ve vedení socialistické revoluce, která měla nastat po válce. Jejich stanovisko se změnilo až v polovině roku 1941, když se jejich činnost soustředila na boj proti Německu s cílem osvobodit okupované země.²

Komunistická strana skrývala svůj skutečný záměr v období

---

¹ RUPNIK, Jacques. *Dějiny Komunistické strany Československa: od počátků do převzetí moci*.

² RYCHLÍK, Jan. *Češi a Slováci ve 20. století: spolupráce a konflikty 1914-1992*. Vydání ve Vyšehradu druhé. Praha: Vyšehrad, 2015, s. 158

1945–1948, který nikdo neodhalil. Ten si kladl za cíl nastolit bezprostřední komunismus. V roce 1946 KSČ jednoznačně zvítězila ve volbách, obdržela 38% hlasů.³ V červenci 1946 byl Klement Gottwald jmenován předsedou vlády. Již na podzim roku 1947 se KSČ připravovala na převzetí moci ve státě, k dosažení jejího záměru měla sloužit neústavná a násilná cesta.⁴ V roce 1948 svým dlouhodobým snažením dosáhla svého cíle a ujala se moci ve státě.

1.2 Rok 1948

1.2.1 Únor 1948

Únor patří mezi nejvýznamnější měsíce v tomto roce, proto se mu budeme věnovat detailněji.

V pátek 13. února 1948 byl obviněn ministr vnitra Václav Nosek, který údajně prováděl změny v bezpečnostním aparátu. Jeho cílem bylo, aby obsadil rozhodující místa v Praze komunistickými policejními důstojníky.⁵ Odvolal totiž z funkce osm nekomunistů a nahradil je komunisty. Jeho jednání se tak stalo impulzem pro vládní krizi. Národně-socialističtí lidovečtí a demokratičtí ministři trvali na odvolání personálních změn. Pokud by k odvolání nedošlo, byli rozhodnutí, že podají demisi.⁶ Nosek měl na následujícím zasedání vlády, které se mělo konat 17. února, předložit důkaz o naplnění změn.

V úterý 17. února 1948 se konala schůze vlády. Stěžejním bodem jednání mělo být usnesení vlády ze 13. února 1948, které se týkalo zneužívání Bezpečnosti komunisty. Předseda vlády Klement Gottwald se odmítl tímto bodem zabývat, protože se ministr vnitra Václav Nosek nedostavil, údajně byl

---

³ VEBER, Václav.: Komunismus – totalita – odboj, In: BABKA, L. – VEBER, V. (eds.): Za svobodu a demokracii III. Třetí (protikomunistický) odboj. Evropské hnutí v České republice, Hradec Králové 2002. s. 10

⁴ RADOSTA, Petr a Miloslav HAVLÍČEK. *Protikomunistický odboj: Historický nástin*. Praha: Egem, 1993, s. 14

⁵ RYCHLÍK, Jan. *Češi a Slováci ve 20. století: spolupráce a konflikty 1914-1992*. Vydání ve Vyšehradu druhé. Praha: Vyšehrad, 2015, s. 364

⁶ Tamtéž s. 365

nemocný.⁷ Nekomunističtí ministři se nadále nechtěli účastnit zasedání vlády, pokud nebude rozhodnutí ze 13. února uskutečněno.⁸ Klement Gottwald informoval prezidenta Edvarda Beneše. Řekl mu, že nekomunistické strany chtějí ustanovit úřednickou vládu. Beneš ho ubezpečil, že pokud bude nutné sestavit novou vládu, tak bude sestavena ze zástupců všech vládních stran. Komunisté vyhlásili stav pohotovosti v pražské Státní bezpečnosti.⁹

Ve středu 18. února se konalo zasedání Národní fronty. Hlavním bodem mělo být projednání sporných bodů v ústavě. J. Stránský podal návrh, aby se jednalo o situaci ve vládě, Klement Gottwald to striktně odmítl. Národně-socialističtí, lidovečtí a demokratičtí ministři byli rozhodnuti bojkotovat schůze vlády, pokud nebude vyřešeno usnesení vlády z 13. února. Prezident Edvard Beneš se sešel se zástupci národních socialistů, kde je informoval o tom, že nedopustí, aby byla vytvořena jednostranná vláda.¹⁰

Ve čtvrtek 19. února se tři nekomunistické strany rozhodovaly o podání demise. Pokud by na dalším zasedání nebylo uskutečněno usnesení vlády ze 13. února, okamžitě podají demisi. Gottwald informoval prezidenta Beneše, že se tyto zmiňované strany snaží o rozklad vlády. Beneš ho znovu ubezpečil, že úřednickou vládu nedovolí a pokud by došlo ke zvolení nové vlády, tak bude předsedou opět Gottwald.¹¹

V pátek 20. února mělo být hlavním bodem jednání řešení usnesení vlády ze 13. února. Stále nebylo usnesení splněno, mělo se zde o něm teprve referovat. Z toho důvodu ministři tří nekomunistických stran podali demisi.

---

⁷ Totalita.cz. *Únor 1948: 17. únor* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/1948/1948_0217.php

⁸ RUPNIK, Jacques. *Dějiny Komunistické strany Československa: od počátků do převzetí moci*. Praha: Academia, 2002, s. 238

⁹ Totalita.cz. *Únor 1948: 17. únor* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/1948/1948_0217.php

¹⁰ Totalita.cz. *Únor 1948: 18. únor* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/1948/1948_0218.php

¹¹ Totalita.cz. *Únor 1948: 19. únor* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/1948/1948_0219.php

Tímto činem chtěli vyvolat předčasné volby, ve kterých by došlo k oslabení komunistické strany. Gottwald oznámil, že funkce vlády pokračuje, jelikož podalo demisi pouze dvanáct ministrů z dvaceti šesti. Gottwald s dalšími komunisty jel za prezidentem Benešem. Navrhl mu, aby jim umožnil dosadit do zbylých míst politiky ze stran Národní fronty, kteří byli ochotni spolupracovat s komunisty. Komunisté se rozhodli k nátlakovým akcím, které by donutily prezidenta Beneše, aby demisi přijal a vládu doplnil, jak navrhuje Gottwald. KSCČ chtěla uspořádat velkou demonstraci na Staroměstském náměstí.¹²

V sobotu 21. února se uskutečnila výše zmiňovaná demonstrace. Hlavním účelem demonstrace bylo, aby prezident přijal demisi dvanácti ministrů, aby komunisté mohli doplnit vládu Gottwaldovými kandidáty. V tomto dnu proběhlo ještě několik dalších demonstrací, o které se zasloužily ostatní strany. V nich šlo o to, aby uklidnili své členy. Na prezidenta Beneše byl vytvořen nátlak, aby přijal výzvy komunistů a doplnil vládu podle jejich požadavků. V tento den si začali komunisté utvářet vlastní ozbrojené složky tzv. Lidové milice, které nebyly nikdy upraveny žádným zákonem. Jejich hlavním úkolem bylo očistit veřejný život od nekomunistů.¹³

V neděli 22. února se uskutečnil Sjezd národních rad a odborů. Ten proběhl pod iniciativou komunistů. Usnesení, která byla schválena sjezdem, podporovala Gottwalda, požadovala další znárodnění podniků nad padesát zaměstnanců a schválila jednohodinovou generální stávkou, která se měla konat 24. února.¹⁴ Prezident byl ochoten přijmout demisi ministrů. Ministr vnitra přikázal, aby byly v Praze hlídány mosty, rozhlas a strategické budovy.

---

¹² RYCHLÍK, Jan. *Češi a Slováci ve 20. století: spolupráce a konflikty 1914-1992*. Vydání ve Vyšehradu druhé. Praha: Vyšehrad, 2015, s. 365

¹³ Totalita.cz. *Únor 1948: 21. únor* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/1948/1948_0221.php

¹⁴ RYCHLÍK, Jan. *Češi a Slováci ve 20. století: spolupráce a konflikty 1914-1992*. Vydání ve Vyšehradu druhé. Praha: Vyšehrad, 2015, s. 365

Do Prahy se začaly sjíždět vojenské síly z pohraničí. V komunistických novinách Pravda byl zveřejněn článek, který podporoval jednání KSČ.¹⁵

V pondělí 23. února ministr vnitra zakázal veškerou veřejnou činnost stran, jejichž ministři podali demisi, a dal provést domovní prohlídky v sídlech těchto tří stran. Bezpečnost zasahovala pro blaho komunistické strany. Zakázala veřejné demonstrace, omezila činnost nekomunistických stran a jejich tiskových orgánů.¹⁶ Prezident chtěl udržet původní sestavu Národní fronty, ta však už neexistovala. Byl rozhodnutý, že komunistům neustoupí za žádných okolností, byl ochoten podat i demisi. V tento den se konal průvod vysokoškolských studentů, kteří se vydali na Hrad. Tímto shromážděním chtěli vyjádřit podporu prezidentovi.¹⁷

V úterý 24. února proběhla výše zmiňovaná hodinová generální stávka. Účastnilo se jí přes dva a půl milionů lidí. Jejím hlavním cílem bylo donutit prezidenta Beneše k přijetí Gottwaldova návrhu. Pokud by přeci jen podanou demisi tří nekomunistických stran nepřijal, tak budou účastníci demise zatčeni.¹⁸ Prezident napsal dopis KSČ, ve kterém požadoval, *aby byla vláda doplněna představiteli všech stran a velkých národních organizací zcela v souladu se zásadami parlamentní demokracie.*¹⁹ Lidové milice obsadily budovu sekretariátu sociální demokracie i Lidový dům. Vedení strany pod tímto nátlakem souhlasilo s účastí komunistů ve vládě. Odpor politických stran byl tedy potlačen. Komunistům už zbývalo jediné a to soustředit

---

¹⁵ Totalita.cz. *Únor 1948: 22. únor* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/1948/1948_0222.php

¹⁶ RUPNIK, Jacques. *Dějiny Komunistické strany Československa: od počátků do převzetí moci*. Praha: Academia, 2002, s. 243

¹⁷ Totalita.cz. *Únor 1948: 23. únor* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/1948/1948_0223.php

¹⁸ Totalita.cz. *Únor 1948: 24. únor* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/1948/1948_0224.php

¹⁹ RUPNIK, Jacques. *Dějiny Komunistické strany Československa: od počátků do převzetí moci*. Praha: Academia, 2002, s. 245

se na prezidenta Beneše, který jim stál jako jediný v cestě.²⁰ Dalo by se říci, že svůj boj vyhráli již v tento den.

Ve středu 25. února byly všechny zmiňované události završeny. Prezident Beneš přijal demisi ministrů nekomunistických stran z 20. února a do vlády dosadil kandidáty, které navrhoval Gottwald. Tímto rozhodnutím prezident porušil ústavu, ve které je jasně dané, že měl vyhlásit nové volby. Kdyby prezident Beneš demisi nepřijal, měli komunisté připravenou demonstraci na Václavském náměstí. Bylo připraveno přes šest tisíc členů milice, kteří čekali na rozkaz k pochodu na Hradčany. Gottwald byl se svým úspěchem spokojen a hned informoval vedení KSČ. Hned poté odjel na připravenou demonstraci, kde jim sdělil výsledek. V tento den se konala ještě demonstrace vysokoškolských studentů, učitelů a novinářů, kteří veřejně vyjádřili odpor ke komunistickému režimu. Pro většinu to dopadlo špatně, následně byli zatčeni, uvězněni a někteří museli odejít ze školy. Večer se konala ještě přehlídka, která představovala sílu nového režimu.²¹

Ve čtvrtek 26. února přijal prezident Beneš delegaci KSČ ve složení Gottwald, Nosek a Zápotocký. Demokracie pro něho skončila. Beneš podepsal demisi a jmenovací dekrety nových ministrů.²²

Únor 1948 pro KSČ znamenal finální úspěch, jednalo se o tzv. vítězství pracujícího lidu. Komunisté neměli již žádné překážky a hned po únoru nastolili diktaturu se vším všudy. *Což znamenalo všestranné podřízení veškerého života a dění komunistické straně.*²³ Vše se odehrávalo hrozně rychle. O žádné změně v režimu nepřemýšleli, SSSR byl pro ně bezchybný

---

²⁰Totalita.cz. *Únor 1948: 24. únor* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/1948/1948_0224.php

²¹Totalita.cz. *Únor 1948: 25. únor* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/1948/1948_0225.php

²²RUPNIK, Jacques. *Dějiny Komunistické strany Československa: od počátků do převzetí moci*. Praha: Academia, 2002, s. 246

²³VEBER, Václav.: Komunismus – totalita – odboj, In: BABKA, L. – VEGER, V. (eds.): *Za svobodu a demokracii III. Třetí (protikomunistický) odboj. Evropské hnutí v České republice*, Hradec Králové 2002. s. 15

vzor. Komunistická strana si utvořila člověka k obrazu svému. Člověka, který odvykl svobodě a pravdě, slušnosti a ztratil svou identitu.

1.2.2 Následující události

Dne 10. března 1948 zemřel tragicky pádem z okna ministr zahraničí Jan Masaryk. Jeho smrt nebyla objasněna. Polemizuje se o tom, zda příčinou byla sebevražda či vražda. K dispozici jsou tři verze. První je zmiňovaná sebevražda pádem z okna. Druhou příčinou mohla být vražda, ke které došlo, když ho několik lidí, kteří se nacházeli v místnosti, vyhodilo z okna, a třetí variantou je, že se snažil před těmito lidmi utéct po římse a nešťastně spadl. Na místo ministra zahraničí usedl 18. března Vladimír Clementis, což byl dosavadní státní tajemník MZV.²⁴

Dne 9. května 1948 byla přijata nová ústava. Edvard Beneš ji odmítl, na protest proti její nedemokratičnosti 2. června odstoupil z funkce prezidenta. Na jeho místo byl zvolen 14. června Klement Gottwald. Hned druhý den jmenoval novou vládu, předsedou se stal Antonín Zápotocký. Tato vláda zůstala na svém postu až do roku 1954.²⁵ Dne 14. května 1948 vstoupila zmiňovaná ústava v platnost. Byla nazvána jako Ústava 9. května.²⁶

V létě 1948 začínají vycházet ilegální tiskoviny: České slovo, Svobodné slovo, brněnská Rovnost. Dne 3. září umírá Edvard Beneš. Po jeho smrti se stává ilegální šíření letáků a novin nejsilnější zbraní pro domácí národ. Za šíření ilegální Pochodně odsoudili 6. října přes dvaatřicet osob.²⁷

V říjnu 1948 byl přijat zákon č. 231/48 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky. Podle tohoto zákona mohli komunisté vraždit, znásilňovat, krást a dělat mnoho dalších aktivit, které se odehrávaly za účelem

---

²⁴ RYCHLÍK, Jan. *Češi a Slováci ve 20. století: spolupráce a konflikty 1914-1992*. Vydání ve Vyšehradu druhé. Praha: Vyšehrad, 2015, s. 372-373

²⁵ Tamtéž s. 372

²⁶ Tamtéž s. 373

²⁷ RADOSTA, Petr a Miloslav HAVLÍČEK. *Protikomunistický odboj: Historický nástin*. Praha: Egem, 1993, s. 28

ochránit republiku. Byl vydán také zákon č. 232/48 Sb. o zřízení Státního soudu. Oba tyto zákony odstartovaly politické procesy. Dalším důležitým zákonem byl zákon č. 245/48 Sb. o táborech a nucených pracích. Vydáním zákonů se Československo dostalo mezi fašistické státy, proti kterým ještě nedávno bojovalo.²⁸

1.3 Dobový kontext po roce 1948 do 70. let

Společnost v Československu se po únoru 1948 výrazně změnila. Byla rozdělena na vítěze, poražené a vystrašené. Potom co KSČ nesplnila většinu slibů, přišlo vystřízlivění. Přívrženci si uvědomili, že proti této moci jsou bezmocní. Již v zakladatelském období vznikla nová ekonomika. Moc zákonodárná, výkonná a soudní formálně existovala, ale ve skutečnosti všechny zanikly. Všechny důležité zákony řídilo komunistické vedení. Vláda byla také značně omezena, vykonávala pouze rozhodnutí, které schvalovala komunistická moc. Režim ovládl všechny společenské oblasti. Tím se omezila i možnost občana – bránit se proti nezákonným praktikám. Nastalo tedy nové období, které se vyznačovalo nesvobodou, tu nastolil Sovětský svaz. Základní linii československé politiky určovala Moskva.²⁹

Velké změny se udály v oblasti kultury a školství. Na Sjezdu národní kultury, který se konal v dubnu roku 1948, byl schválen program socialistického realismu v umění. Ten se stal nástrojem kulturního útlaku. Jedná se o předem vytvořený model, podle kterého museli umělci psát. Významným rysem se stala uměleckost, stranickost a populárnost. Byla tedy stanovena nadvláda jedné ideologie. Vše, co se odehrávalo v rozporu s ní, muselo být odstraněno, a proto zanikly například některé kulturní, katolické časopisy. Režim dále potlačoval informace o kulturním dění v cizině. Byl zrušen dovoz a prodej západního tisku, kontrolovaly se listovní zásilky

---

²⁸ Tamtéž s. 34 - 35

²⁹ CHALUPOVÁ, Markéta. *Nebojovali švestkovými knedlíky: odbojová skupina bratří Mašinů v zrcadle dobového tisku*. Brno: Computer Press, 2011, s. 11-13

a zrušil se nepřátelský rozhlas. Řada umělců byla umlčena na dlouhá léta, byli buď uvězněni či emigrovali.

K čistkám docházelo i na školách a univerzitách. Desítky univerzitních profesorů a tisíce vysokoškolských studentů vyloučili ze škol. Některé ústavy byly uzavřeny pro nedostatečnou kapacitu profesorů i studentů. Prioritou pro přijetí se stal třídní původ a politické přesvědčení. Kdo nesdílel danou ideologii, ten se potýkal s překážkami a problémy ve škole i v zaměstnání.³⁰

V ekonomice došlo k úplné likvidaci soukromého sektoru, řemesel, soukromého maloobchodu a živnosti. Byly vytvořeny pětileté hospodářské plány, první z nich byl uskutečněn v roce 1949. Významnou roli hrál rozvoj těžkého průmyslu, který byl mimořádně důležitý pro vojenské potřeby sovětského bloku. Byla zahájena kolektivizace, kterou lze rozdělit do tří fází. První odstartovala zákon o jednotlivých zemědělských družstvech z roku 1949. Druhá se odehrála na samém počátku padesátých let, kdy byli rolníci nuceni vstoupit do JZD. Třetí se uskutečnila v druhé polovině padesátých let. V této fázi zemědělskou výrobu řídilo již samotné JZD a státní statky. V důsledku kolektivizace byli vlastníci a drobní živnostníci zbaveni majetku.³¹

V padesátých letech se také vykonstruovaly politické procesy. To znamená, že o vině nerozhodoval soud ale strana. Procesy byly prokazovány pouze na základě výpovědi obžalovaných, sjednocené věcné důkazy neměly žádný význam. Svědectví obžalovaných bylo předem připravené a naučené. Tato soudní přelíčení sloužila jako výstraha těm, kteří se snažili nějakým způsobem negativně zasahovat do komunistické moci.

---

³⁰ Totalita.cz. *50. léta-Čistky na vysokých školách* [online]. [cit. 2017-06- 23] Dostupné z: http://www.totalita.cz/50/50_01_003.php

³¹ RYCHLÍK, Jan. *Češi a Slováci ve 20. století: spolupráce a konflikty 1914-1992*. Vydání ve Vyšehradu druhé. Praha: Vyšehrad, 2015, s. 386-387

Takovým typickým procesem je případ Milady Horákové či Rudolfa Slánského.³²

V roce 1953 se stala ještě jedna důležitá událost, a tou byla smrt Stalina a Gottwalda. Jejich úmrtí se totiž považuje za konec nejkrutější doby teroru komunistické moci. Další období se vyznačuje nenápadnou represí všedního dne. Ovšem neustále docházelo k politickým procesům, likvidaci v pracovních táborech apod. Konec padesátých let znamenal dobu stability komunistického režimu.³³

V šedesátých letech se odehrála řada změn. Došlo ke zmírnění trestního zákona. Odehrály se první rehabilitace odsouzených politických vězňů z padesátých let. Významnou roli hrála československá kultura, ve které se objevila nová generace tvůrců, která se nenechala zužovat schématem socialistického realismu a vyžadovala tvůrčí svobodu. K velkému rozvoji došlo i v oblasti kinematografie. Mezi tvůrce patřili například Miloš Forman, Jan Němec nebo Věra Chytilová. Výrazný důraz byl přikládán kulturním časopisům, ve kterých se objevovaly články kriticky pojednávající o československé společnosti. Jednalo se například o časopisy Květen, Tvář či Literární noviny.

K otevřenému konfliktu s politickou mocí došlo na IV. Sjezdu československých spisovatelů, který se konal v červnu 1967.³⁴ Sjezd se stal podnětem pro následující období Pražského jara 1968, kterým se více zabýváme v kapitole, která pojednává o K 231 a KANu.

Sedmdesátá léta jsou obdobím normalizace. Té se věnujeme v souladu s působením Charty 77, z tohoto důvodu si zde vymežíme pouze pár

---

³² Totalita.cz. *50. léta-Politické procesy* [online]. [cit. 2017-06- 23] Dostupné z: http://www.totalita.cz/50/50_01_016.php

³³ Totalita.cz. *50. léta-Smrt Stalina a Gottwalda* [online]. [cit. 2017-06- 23] Dostupné z: http://www.totalita.cz/50/50_01_008.php

³⁴ HOPPE, Jiří. *Opozice '68: sociální demokracie, KAN a K 231 v období pražského jara*. Praha: Prostor, 2009, s. 15

základních informací. V této době společnost upadla do stavu stagnace a uzavřenosti.

Typickým symbolem se stal například Gustav Husák, Antonín Kapka a Drahomír Koldera apod. Tito lidé převzali kontrolu nad veškerým děním a snažili se o úplné potlačení odporu. Z tohoto důvodu docházelo k čistkám ve straně i na vysokých školách. Profesori byli nuceni vyučovat podle dané ideologie. Docházelo k opětovným likvidacím organizací, kterých se účastnila mládež. Jednalo se například o Junáka či Tábornickou unii. Opět se k moci dostala StB, její počet se však zásadně zvýšil. Občané byli nuceni se zúčastnit akcí, které pořádal komunistický režim. Jednalo se především o prvomájové průvody, ideová školení či o volební účast. Pokud se účastnili těchto akcí, byli odměněni, dostali nedostatkové zboží.³⁵

V ekonomické oblasti došlo k velkým problémům. Plánované pětiletky se nedařilo úspěšně realizovat, a tím docházelo k neefektivní výrobě. Ekonomika zaostávala ve všech oblastech. Občané museli stát dlouhé fronty kvůli nedostatkovému zboží, tím převážně bylo ovoce, hygienické zboží či oblečení. Můžeme říci, že situace se stala obdobnou jako kdysi po únoru 1948.³⁶

2 Protikomunistický odboj a odpor

Tato kapitola je nejobsáhlejší, nejprve v ní rozebíráme pojmy odboj a odpor. Následně si charakterizujeme protikomunistický odboj a dozvídáme se, jaké jsou jeho cíle a rizika.

V další části kapitoly se podrobně věnujeme odbojové organizaci Černý lev 777. V tomto úseku se dozvídáme o době a místě jejího působení, a o tom

---

³⁵ RYCHLÍK, Jan. *Češi a Slováci ve 20. století: spolupráce a konflikty 1914-1992*. Vydání ve Vyšehradu druhé. Praha: Vyšehrad, 2015, s. 538-539

³⁶ Totalita.cz. *Normalizace* [online]. [cit. 2017-06-24]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/norm/norm_02.php

jak vznikl její název. Dále uvádíme stručný životopis hlavních představitelů, kterými jsou Jiří Řezáč, Jaroslav Sirotek, Bohumil Šíma, Josef Novák, Jiří Dolista, Karel Kothera a Ladislav Šimek. Následně popisujeme činnost této organizace a její nejdůležitější akce, které podnikli proti režimu (přerušení elektrického obvodu v obci Nechvalice, zastrašení Stanislava Čiháka, získání zbraní od Pavla Sejpala, bombový útok na sekretariát OV KSČ v Sedlčanech, bombový útok na sekretariát KSČ v Milevsku), poté se zmiňujeme už jen o drobných akcích, které skupina prováděla. V další řadě líčíme, jak došlo k odhalení skupiny. V závěru tohoto úseku se zabýváme tresty, které skupina za svou aktivitu dostala.

V dalším úseku kapitoly charakterizujeme skupinu bratří Mašínů. Nejprve se zmiňujeme o Josefu Mašínovi, otci bratrů, který jim sloužil jako vzor při vzniku skupiny. Poté se zabýváme představiteli skupiny, těmi jsou Ctirad Mašín, Josef Mašín mladší, Milan Paumer, Václav Švéda, Zbyněk Janata, Vladimír Hradec a Ctibor Novák). V další části líčíme činnost skupiny a její hlavní akce (přepadení stanice v Chlumci nad Cidlinou, přepadení služebny SNB v Čelákovících, pokus o překročení hranic společně s vojenskými důstojníky, sabotáže Ctirada Mašína v Jáchymově, přepadení vozu strojírenského závodu Kovolís Hedvíkov, přepadení dolu Kaňk, zapálení stohů slámy, odchod z republiky na Západ). Následně se zmiňujeme o trestech, které dostali za svoje činy.

V další části stručně charakterizujeme období Pražského jara, ve kterém vznikly organizace KAN a K 231.

Dále se zabýváme organizací KAN, kde charakterizujeme její cíle. Poté se zabýváme jejími stěžejními představiteli, kteří byli zvoleni do prvního i druhého přípravného výboru (Ludvík Rybáček, Jiřina Mlýnková a Jan Štěpánek). Následně se zabýváme historií jejího působení od 5. dubna do srpna 1968. V dalším úseku kapitoly se věnujeme organizaci K 231, jejímu vzniku, hlavním představitelům, těmi jsou Karel Nigrín, Jaroslav Brodský, Václav

Paleček Josef Kovařovic, Jan Šmíd. Poté popisujeme její historii působení v období od 31. března do srpna 1968.

V následující části kapitoly se ve stručnosti zabýváme normalizací, která spadá do období působení Charty 77.

V závěru kapitoly okrajově vymezujeme Chartu 77, u které vzniká polemika o tom, zda ji můžeme řadit mezi třetí odboj (tuto problematiku si blíže charakterizujeme v kapitole, která se bude věnovat porovnání a analýze skupin třetího odboje). Nejprve charakterizujeme její vznik, poté se zabýváme představiteli, kteří stáli u jejího zrodu, těmi jsou Jiří Hájek, Václav Havel, Zdeněk Mlynář a Jan Patočka, a v poslední řadě si definujeme její význam.

Celá kapitola je koncipována na základě detailního zpracování organizací, které bojovaly proti komunistickému režimu.

2.1 Pojmy odboj a odpor

Je důležité, abychom si na začátek vymezili pojmy odboj a odpor. Tyto dva pojmy bychom mohli z neznalosti lehce zaměnit. Podle slovníkových příruček má odboj několik definic, uveďme si tedy alespoň tři. *Za první jde o prudký hromadný odpor proti vládnoucímu režimu, trvající zpravidla určitou dobu, označuje se jako vzpoura, vzbouření, revolta, povstání nebo rebelie. Za druhé má odboj význam odrážení útoků, a za třetí se může jednat o prudký odpor proti vládnoucím řádům.*³⁷

Pokud se zamyslíme nad uvedenou terminologií, můžeme jednoduše říci, že odboj je cílená ilegální činnost násilného charakteru proti vládnoucímu režimu. Je to tedy aktivní, radikální a bojující organizace.

---

³⁷ DVOŘÁKOVÁ, Zora.: *Charakteristika třetího odboje*, In: BABKA, L. – VEBER, V. (eds.): *Za svobodu a demokracii III. Třetí (protikomunistický) odboj. Evropské hnutí v České republice*, Hradec Králové 2002. s. 20

Odpor chápeme jako reakci části společnosti na nějakou společenskou změnu. Má nenásilný charakter. Odpor proti komunismu dávala najevo veřejnost několika způsoby. Uvedme si několik příkladů. Patří sem dva protestní pochody z 23. a 25. února 1948, kdy vysokoškolští studenti pochodovali na Hrad k prezidentu Benešovi. *Mezi další akce patří manifestace u pohřbu E. Beneše v září 1948, orelské slavnosti z léta 1948 a mnoho dalších aktivit. Můžeme tak zmínit různé kroužky mladých studentů, katolíků, které sem bezpochyby patří.*³⁸ Toto seskupení tisklo a roznášelo různé letáky, podporovalo také rodiny, které byly již v tuto dobu utlačované.

Odboj je cílená činnost, která vede k použití zbraní. Opor je jakákoliv reakce proti systému, kde lidé nepoužívají zbraně, protože toho nejsou schopni.

2.2 Charakteristika protikomunistického odboje

Protikomunistický odboj je nejčastěji označován jako třetí. Avšak v některých aspektech se od rakouského a protinacistického liší. Mezi hlavní rozdíly můžeme zařadit dobu, ve které odboje působily. Rakouský a protinacistický pracoval v době války a bojoval se svými nepřáteli ze zahraničí. Zatímco protikomunistický odboj fungoval v době míru, kdy proti sobě byli postaveni lidé našeho národa s rozdílným názorem na komunistický režim, který v naší zemi nastolil diktaturu.³⁹

Zlikvidování demokracie a nastolení teroru přivedlo některé odpůrce do ilegální odbojové činnosti. Ilegální činnost propagovali jedinci, kteří chtěli dát najevo svůj nesouhlas s působením komunistického režimu. Seskupení tvořili osamocení lidé a menší skupinky. Jejich hlavním cílem bylo, aby

---

³⁸ BABKA, Lukáš a Václav VEBER. *Za svobodu a demokracii*. Hradec Králové: Miloš Vognar, 2002. s. 18

³⁹ DVOŘÁKOVÁ, Zora.: *Charakteristika třetího odboje*, In: BABKA, L. – VEBER, V. (eds.): *Za svobodu a demokracii III. Třetí (protikomunistický) odboj. Evropské hnutí v České republice*, Hradec Králové 2002. s. 25

se uskutečnil politický zvrát, který by rudý teror ukončil. Protikomunistický odboj byl ryze občanský a národní.⁴⁰

Musíme si uvědomit, že všechny tyto činnosti byly velice nebezpečné a mohly vést ke zničení životů nejen samotných účastníků ale i jejich rodin. Pro lepší vplynutí do problematiky, příkládám rozhovor s účastníkem protikomunistického odboje a odporu Ladislavem Trejbalem, nalezneme ho v příloze č. 1.

2.3 Odbojová organizace Černý lev 777

Počátky skupiny můžeme hledat na přelomu roku 1948-1949. V tomto období se mnozí lidé domnívali, že komunistický režim nebude mít dlouhé trvání. Vše nasvědčovalo tomu, že nynější svět se nachází na pokraji III. světové války mezi USA a SSSR. Z toho důvodu někteří zahájili ozbrojený odpor.⁴¹

Odbojová organizace Černý lev 777 se nacházela na rozhraní středních a jižních Čech, přesněji ji lze vymezit na oblast Sedlčanska, Petrovicka, Milevska a okolí obce Chyšky. Jednalo se o chudší zemědělskou oblast. Většina místních obyvatel se hlásila ke katolické víře.⁴²

Název skupiny Černý lev je shodný s odbojovou skupinou z II. světové války, která zde byla v období Protektorátu Čechy a Morava. Aby nedošlo k záměně s touto odbojovou skupinou, připojili ještě za název číslo 777.⁴³

---

⁴⁰ MÁLEK, Jiří.: *Prameny k dějinám třetího odboje*, In: BABKA, L. – VEBER, V. (eds.): *Za svobodu a demokracii III. Třetí (protikomunistický) odboj. Evropské hnutí v České republice*, Hradec Králové 2002. s. 33 s

⁴¹ BURSÍK, Tomáš. *Osud odbojové organizace Černý lev 777: příspěvek k historii ozbrojeného odporu proti komunistickému režimu v Československu*. Praha: Odbor archiv bezpečnostních složek MV ČR, 2007, s. 11

⁴² Tamtéž s. 13

⁴³ Tamtéž s. 19

2.3.1 Představitelé skupiny

Do odbojové skupiny patří Jiří Řezáč, Jaroslav Sirotek, Bohumil Šíma, Josef Novák, Jiří Dolista, Karel Kothera a Ladislav Šimek.

Jiří Řezáč se narodil v roce 1928. Jeho rodiče měli hospodářství o velikosti 4,5 hektaru. Navštěvoval obecnou školu a čtyři třídy měšťanské školy. Pracoval s rodiči na poli a staral se o dobytek, zároveň chodil do hospodářské školy. Jeho otec byl starostou v Obděnicích. Po smrti otce mu připadl celý majetek. Byl nábožensky založený a v roce 1947 se stal členem Sdružení katolické mládeže. V roce 1950 šel na vojnu. Po návratu pracoval jako důvěrník okresního oddělení ministerstva vnitra v Milevsku a v okresní zemědělské komisi v Milevsku. Roku 1951 se hlásil do KSČ, ale jeho přihláška byla odmítnuta. *V lednu 1954 se oženil s Miladou Novákovou a poté se jim narodila dcera.*⁴⁴

Jaroslav Sirotek se narodil v roce 1923. Byl to soukromý zemědělec, který se společně se svou manželkou staral o hospodářství v Radešicích. Vychodil obecnou školu a dvě třídy měšťanské školy v Chyškách. V roce 1944 byl uvězněn gestapem. Podařilo se mu uprchnout a do konce války se skrýval. V roce 1946 vstoupil do sociální demokracie. Po jejím sloučení s komunistickou stranou Československa se stal členem KSČ. V roce 1950 byl vyloučen. V roce 1950 převzal po svých rodičích hospodářství.⁴⁵

Bohumil Šíma se narodil v roce 1928. Bydlel společně s rodiči a sourozenci u osady Kojetín. Vychodil pět tříd obecné školy a tři třídy měšťanské školy v Petrovicích u Sušice, byl absolventem dvouleté odborné školy pilařské v Táboře. Jeho rodiče pocházeli z Nezdic na Šumavě. Vychovávali celkem tři děti a to syny Bohumila, Josefa a dceru Marii. Jeho otec provozoval svobodnou živnost v Kojetíně, kde vlastnili do roku 1951 parní pilu. V tomto roce byl na rozkaz státních orgánů provoz zastaven

---

⁴⁴ Tamtéž s. 13-14

⁴⁵ Tamtéž s. 14

a vybavení odvezeno. Jeho otec zemřel v roce 1947. V roce 1950 byla činnost pily pozastavena, protože Bohumil šel na vojnu. Po návratu z vojenské služby se stal v roce 1952 dělníkem v Milevsku. Sympatizoval s Československou stranou lidovou.⁴⁶

Další příslušníci skupiny se do její činnosti zapojovali postupně.

Josef Novák se narodil v roce 1923. Jeho rodiče vlastnili hospodářství o výměře třicet hektarů v Porešíně. Po roce 1945 tíhli k Československé straně lidové. Vychodil pět tříd obecné školy a dvě maloměstské třídy. Absolvoval šestiměsíční vojenský výcvik. Po roce 1948 nebyla jeho rodina schopna plnit stanovené odvody, z toho důvodu začalo hospodářství upadat. Novák byl švagrem Jiřího Řezáče. Jeho rodiče byli v druhé polovině padesátých let ze statku vystěhováni.⁴⁷

Jiří Dolista se narodil roku 1929 a bydlel také v Porešíně. Jeho rodiče zde měli hospodářství o výměře tři hektarů. Absolvoval pět tříd obecné a tři třídy maloměstské školy v Petrovicích. Poté se stal vedoucím ve spotřebním družstvu v Obděnicích. Vojenskou službu dokončil u letectva. Po dvou letech získal hodnost četaře. Byl členem ROH.⁴⁸

Karel Kothera se narodil v roce 1927, žil v Hrejkovicích. Dokončil obecnou školu a vyučil se zedníkem. V této profesi zůstal do roku 1947. Roku 1948 úspěšně absolvoval střelmistrovské zkoušky a stal se střelmistrem. Od konce roku 1953 pracoval u Vodních staveb Rožmberk. V roce 1948 se oženil s Marií Klímovou a měli spolu tři děti. Mezi lety 1945–1948 byl členem KSČ. V době zatčení pracoval jako střelmistr.⁴⁹

---

⁴⁶ Tamtéž s. 14

⁴⁷ Tamtéž s. 15

⁴⁸ BURSÍK, Tomáš. *Osud odbojové organizace Černý lev 777: příspěvek k historii ozbrojeného odporu proti komunistickému režimu v Československu*. Praha: Odbor archiv bezpečnostních složek MV ČR, 2007, s. 16

⁴⁹ Tamtéž s. 16

Ladislav Šimek se narodil v roce 1912 a celý život prožil v Milevsku. Absolvoval pět tříd obecné a tři třídy měšťanské školy. Poté se učil u svého otce puškařem. Vojnu absolvoval v letech 1935–1937. V roce 1943 onemocněl obrnou, léčil se do roku 1946 a poté v Milevsku provozoval puškařskou živnost. Od roku 1950 pracoval v n. p. Mototechna jako vedoucí prodeje loveckých potřeb a zbraní.⁵⁰ Měl nejblíže k sociální demokracii. Polemizuje se nad tím, že jeho zařazení do odbojové organizace Černý lev 777 bylo spíše konstruktem StB.

Všichni tito členové byli obžalováni v rámci jednoho procesu. Jejich motivací pro tzv. trestnou činnost mohla být jejich dosavadní životní situace, s kterou byli spjati, a to zejména, že pocházeli ze zemědělských rodin. Rodinné prostředí a majetek, který se dědil z generace na generaci, jim dalo podnět, aby se střetli se zemědělskou politikou komunistické strany.

2.3.2 Činnost organizace Černý lev 777

Členové této organizace se netajili svým nesouhlasem s politickým vývojem v Československu po roce 1948. Jiří Řezáč dal najevo svůj nesouhlas už při volbách, kdy v roce 1948 odevzdal pouze čistý volební lístek. Jejich činy ovšem nezůstaly jen u tohoto. Jiří Řezáč a Jaroslav Sirotek našli zalíbení ve zbraních. V této době bylo zcela přirozené, že obyvatelé Československa vlastnili střelné zbraně.

Na jaře roku 1949 se Jiří Řezáč s Jaroslavem Sirotkem snažili o přerušení elektrického obvodu v obci Nechvalice. Tímto činem chtěli zrušit veřejnou schůzi, kde se mělo jednat o založení JZD.

Další snahu projeví v květnu 1949, kdy chtěli zastrašit Stanislava Čiháka, což byl újezdni tajemník obcí Nechvalice, Ředice, Rovina, Počepice, Vysoký Chlumeč, Pořešice, Hrabří, Oříkov a Libíň. Chtěli ho odradit od jeho činnosti, protože byl až příliš aktivním vykonavatelem politiky KSČ v tomto

---

⁵⁰ Tamtéž s. 16

kraji. Večer 17. května si na něho počkali v poli, a když okolo nich projel na motocyklu, několikrát mu vystřelili nad hlavou. Stanislav Čihán však tuto událost hned druhý den ohlásil a začalo vyšetřování, které bylo neúspěšné. Aby vyšetřování nebylo tak jednoduché, tak připravili několik letáků, ve kterých varovali místní před případnými svědeckými výpověďmi. Všechny letáky podepsali jménem skupiny Černý lev.⁵¹ V této době připojili za název i výše zmiňované číslo 777. O těchto věcech informovali i ostatní členy organizace, kteří se k nim oběma připojili v průběhu jara a léta roku 1949.

Zájmem skupiny bylo, aby si opatřili zbraně, střelivo a munici. Chtěli je získat od lidí, o kterých věděli, že je mají. Truhlář Pavel Sejpal z Petrovic vlastnil zbraň z druhé světové války, členové organizace to věděli, a chtěli po něm, aby jim ji vydal. Sejpal to však odmítl. Z tohoto důvodu mu poslali dopis, ve kterém stálo, aby jim zbraň vydal v určitý den a na určitém místě. Sejpal na to však nereagoval. Řezáč se Sirotkem rozhodli, že si samopal vynutí sami. V červnu 1949 přišli k jeho domu, zaťukali mu na okno, když na jejich výzvu nijak nereagoval, tak mu několikrát střelili do oken domu a utekli. Sejpal tuto událost neohlásil, protože se bál, že by byl stíhán za nelegální držení zbraně.⁵²

Členové organizace byli pevně rozhodnuti, že ve své činnosti budou pokračovat a ještě více přitvrdí. To, že to mysleli vážně, můžeme vidět v následujících událostech. Jednou z událostí je bombový útok na sekretariát OV KSČ v Sedlčanech, pro který se rozhodl Řezáč se Sirotkem. Jako inspirace jim posloužila událost, která se stala v Ústí nad Labem, kde byl vyhozen do povětří krajský sekretariát KSČ.

Ze dne 2. na 3. července roku 1949 uskutečnili svůj plán. Zúčastnil se ho i Šmída, který je zavezl k Sedlčanům, poté se oba muži vydali pěšky.

---

⁵¹ BURSÍK, Tomáš. *Osud odbojové organizace Černý lev 777: příspěvek k historii ozbrojeného odporu proti komunistickému režimu v Československu*. Praha: Odbor archiv bezpečnostních složek MV ČR, 2007, s. 20-21

⁵² Tamtéž s. 21

Vhozená výbušnina byla vyrobena z ekrasitu , který se používal v armádě a v lomech. Zdemolovala celou místnost a vybavení ve vedlejší místnosti. V tu noc měl službu tajemník Josef Kymel, který však nebyl naštěstí zraněn.⁵³ Řezáč o této události informoval i ostatní členy Černého lva 777, Nováka a Dolistu. Tato akce vyvolala velké pátrání a výslechy, které se týkaly občanů, kteří byli spojováni s negativním postojem ke komunistickému režimu. StB však neměla tušení, kdo by mohl za tímto útokem stát, proto toto úsilí skončilo bez výsledku.

Členové organizace chtěli v takových akcích pokračovat, vyhlédli si sekretariát KSČ v Sedlci-Prčici. Řezáč a Šíma si toto místo i prohlédli, ale v tomto objektu žili i další lidé, tak se tohoto plánu vzdali. Dále zvažovali ještě sekretariát v Nevelkově, ale tato oblast pro ně byla daleko od jejich působení. Po zvažování svých možností se nakonec rozhodli pro sekretariát KSČ v Milevsku. Tato akce byla jejich poslední.⁵⁴

S akcí museli však počkat, protože neměli dostatek výbušniny. Tu obstaral Bohumil Šíma, který se znal s puškařem Ladislavem Šímkou z Milevska. Poskytl jim náboje, zbraně, střelivo, rozbušky a zápalnou šňůru. Pro ekrasit je poslal za Karlem Kotherou, což byl střelmistr, který měl větší množství výbušnin. Dal jim potřebné množství ekrasitu a dynamonu, a k tomu jim podrobně popsal budovu, na kterou měli bombový útok naplánovaný.

Akce se konala z 13. na 14. května 1950. Zúčastnil se jí Řezáč, Širotek, Dolista a Novák. Opět se na místo určení dostali na motocyklech. Budova se nacházela na milevském náměstí. V přízemí se nacházela Komunistická strana. V domě bydlelo dalších šest nájemníků. Kolem půlnoci uskutečnili svůj plán. Počkali však, až bude zhasnuté světlo, protože si mysleli, že když se zhasne, tak lidé odejdou. Poté co byla v sekretariátu tma, vhodil Širotek nálož s láhví benzínu do okna. Hned na to spěchali oba pryč, aby je někdo

---

⁵³ Tamtéž s. 23

⁵⁴ Tamtéž s. 24-25

neviděl.⁵⁵ Nálož způsobila výbuch a požár. Celé přízemí i vybavení bylo zničeno. Tento útok si vyžádal i oběť, a to příslušníka SNB, štábního strážmistra Josefa Skopového, který podlehl smrtelnému zranění.⁵⁶ Řezáč ani Sirotek o oběti nevěděli, dozvěděli se to až druhý den. Útok vyvolal velké pozdvižení, aktivně se začalo vyšetřovat. Bylo zatčeno a vyslýcháno mnoho osob, které byli proti komunistickému režimu, ale následně byli propuštěni, protože neměli žádné důkazy o tom, že by se tohoto útoku účastnili.

O devět měsíců postihla tento kraj další smrtelná událost. V únoru 1951 byl zavražděn Vladimír Mandík, což byl předseda národního výboru a člen KSČ. Tato událost byla spojována právě s bombovým útokem v Milevsku. Neměli však žádné důkazy o tom, že spolu souvisí. Nakonec se prokázalo, že ho zavraždili místní tři rolníci.⁵⁷

Za vrcholný projev nesouhlasu s KSČ můžeme považovat právě bombový útok v Milevsku. Po této akci v aktivní činnosti odbojová organizace Černý lev 777 nepokračovala. Po smrti, kterou způsobili, se báli dalších větších akcí. Není vyloučeno, že svou roli mohlo sehrát i náboženské přesvědčení členů organizace Černý lev 777.⁵⁸

Dalšími projevy nesouhlasu už byly jen malé neozbrojené činnosti. V květnu 1952 se Sirotek vloupal do budovy Místního národního výboru v Obdělnicích s cílem získat zbraně. Vloupání přerušili funkcionáři výboru a pro zastrašení zloděje střelili do vzduchu. Sirotek, nepoznán, utekl. V noci z 30. dubna na 1. května 1953 Sirotek a Šíma napsali protikomunistická hesla na silnici mezi Petrovicemi a Milevskem, ta zněla: „*Poslední komunistický*

---

⁵⁵ Tamtéž s. 30

⁵⁶ RADOSTA, Petr a Miloslav HAVLÍČEK. *Protikomunistický odboj: Historický nástin*. Praha: Egem, 1993, s. 95

⁵⁷ BURSÍK, Tomáš. *Osud odbojové organizace Černý lev 777: příspěvek k historii ozbrojeného odporu proti komunistickému režimu v Československu*. Praha: Odbor archiv bezpečnostních složek MV ČR, 2007, s. 30

⁵⁸ Tamtéž s. 32

1. máj“; „Ať žije USA“; „Den odplaty se blíží“; „Víme o všech komunistech“.⁵⁹

2.3.3 Odhalení skupiny

Většina odbojových organizací byla odhalena do jednoho roku. Černý lev 777 působil neuvěřitelných šest let, než došlo k zatčení členů. Můžeme se domnívat, že hlavním důvodem proč tato skupina vydržela tak dlouho je, že neměla tolik členů jako ostatní, proto došlo k odhalení až po tak dlouhé době.

Konec této skupiny nastal, když se snažila spojit s ostatními odbojovými skupinami v naší zemi a také se skupinami ze zahraničí. K zatčení skupiny Černý lev 777 došlo na jaře roku 1954. Jednalo se o konec odbojových skupin vůbec.⁶⁰

Za prozrazením skupiny stál František Petička, což byl kamarád Bohumila Šímy. Dozvěděl se, jaké má skupina seskupení a jaké akce prováděla. O aktivitách se rozpovídal před svou přítelkyní, Zdenou Řezáčovou, která byla písarkou okresního oddělení MV v Milevsku. Neznáme však důvod, proč jí o této skupině řekl podrobnosti. Můžeme se jen domnívat, že se před ní chlubil, či se snažil ověřit, zda jí může věřit.⁶¹

Zdena o jejich rozhovoru poslala podrobnou zprávu na okresní oddělení v Milevsku. Uvedla zde i to, že jsou spolu ve vztahu. Kvůli spojení s Františkem byla vyslýchána a musela uvést všechny podrobnosti o jejich seznámení.⁶²

---

⁵⁹ Tamtéž s. 32

⁶⁰ RADOSTA, Petr a Miloslav HAVLÍČEK. *Protikomunistický odboj: Historický nástin*. Praha: Egem, 1993, s. 95

⁶¹ BURSÍK, Tomáš. *Osud odbojové organizace Černý lev 777: příspěvek k historii ozbrojeného odporu proti komunistickému režimu v Československu*. Praha: Odbor archiv bezpečnostních složek MV ČR, 2007, s. 47

⁶² Tamtéž s. 49

Den po jejím výslechu tajně zatkli Bohumila Šímu a Františka Pečišku. Následně byli ve dnech 3.–5. Července 1954 zatčeni ostatní členové, Josef Novák, Jaroslav Sirotek, Jiří Dolista, Karel Kothera a Ladislav Šimek. Jiřího Řezáče zatkli až 5. července 1954. Po zatčení následovalo důkladné vyšetřování. Zmíněné osoby byly denně podrobovány několikahodinovým výslechům. Při domovní prohlídce u všech zatčených byly objeveny *zbraně, munice, protikomunistické letáky*.⁶³

Na základě výpovědí ostatních osob došlo k zatýkání dalších lidí. Mezi ně patřil František Nygrýn, František Ouborný, Josef Řezáč, Václav Kříž, Josef Novák, František Řezáč, Vladimír Houška, Josef Hroch, Václav Kluzák a Jindřich Krejč. Zmiňovaní byli zadrženi v průběhu července. Ve dnech 8. a 9. září došlo k zatčení dalších osob, mezi které patřil Pavel Pilař, Jan Pilař, Marie Pilařová, Josef Truc, František Vondráček, Vladimír Hřebejk, František Čunát a Jiří Holšán.⁶⁴

Soudní proces se členy odbojové skupiny Černý lev 777 se konal ve dnech 25. a 26. října 1954 v milevské sokolovně. Byl státní mocí využit k zastrašení místních zemědělců, kteří se neustále nechtěli podřídit KSČ.⁶⁵

2.3.4 Tresty

Všichni se měli dopustit trestného činu velezrady, trestného činu obecného ohrožení, kromě Karla Kothery. Dále byli obviněni kromě Karla Kothery z trestné činnosti vyzvědačství. Jiří Řezáč a Jaroslav Sirotek se dopustili trestného činu pokusu o vraždu.⁶⁶

---

⁶³ Tamtéž s. 50-51

⁶⁴ Tamtéž s. 54

⁶⁵ Tamtéž s. 59

⁶⁶ Totalita.cz. *Odbojová skupina Černý lev 777* [online]. [cit. 2017-04-06]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/odbsk/odbsk_cl777.php

Jiří Řezáč, Jaroslav Sirotek a Bohumil Šíma byli odsouzeni k trestu smrti. Josef Novák a Jiří Dolista dostali doživotní vězení. Ladislav Šimek byl odsouzen na dvaadvacet let a Karel Kothera na jednadvacet let.⁶⁷

Předseda senátu JUDr. Karel Kapoun zdůvodnil rozsudek "vysokou společenskou nebezpečností" směřující ke zničení lidově demokratického zřízení v Československu. Zdůraznil třídní nepřátelství. Neopomněl zmínit "kořistnickou" politiku šlechtického rodu Schwarzenbergů a řádu premonstrátů, jimž dříve patřila značná část půdy milevského okresu. Odsoudil i církev, náboženství se podle něj stalo duchovní oporou feudalismu a zůstalo nástrojem "nejhrubšího sociálního útlaču i za kapitalismu a jeho vliv se projevil i v souzeném případě". Hanlivě pojednal politiku československého pouťorového exilu a činnost Rádia Svobodná Evropa. Komunistická justice tak opět demonstrovala svoji moc a procesu využila jako zastrašovacího prostředku vůči vlastnímu obyvatelstvu.⁶⁸

Všichni odsouzení se pokusili odvolat, ale jejich odvolání bylo striktně zamítnuto a jejich tresty byly potvrzeny. Rozsudky smrti byly vykonány 10. února roku 1955 v Praze na Pankráci.⁶⁹

2.4 Odbojová skupina bratří Mašínů

2.4.1 Odkaz Josefa Mašína

Bratři Mašínové se snažili o zachování odkazu svého otce. Byli vychováváni v duchu tradic a vlastenectví, a proto byli rozhodnuti bojovat

---

⁶⁷ BURSÍK, Tomáš. *Osud odbojové organizace Černý lev 777: příspěvek k historii ozbrojeného odporu proti komunistickému režimu v Československu*. Praha: Odbor archiv bezpečnostních složek MV ČR, 2007, s. 64

⁶⁸ Totalita.cz. *Odbojová skupina Černý lev 777* [online]. [cit. 2017-04-06]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/odbsk/odbsk_cl777.php

⁶⁹ BURSÍK, Tomáš. *Osud odbojové organizace Černý lev 777: příspěvek k historii ozbrojeného odporu proti komunistickému režimu v Československu*. Praha: Odbor archiv bezpečnostních složek MV ČR, 2007, s. 71

s komunistickým režimem. Založili tak svou vlastní ozbrojenou odbojovou skupinu.

Ve zkratce si připomeneme jejich otce Josefa Mašína, který byl hlavní příčinou založení této skupiny. Rodina bratří Mašínů byla již za druhé světové války ve složité situaci. Jejich otec patřil mezi zakladatele skupiny Tři králů, která bojovala se zbraní v ruce proti nacismu. Tři králové se snažili svou činnost směřovat proti těm, kteří donášeli nacistům. K jejich likvidaci používali bombové útoky a atentáty.⁷⁰

Dne 13. května dopadli Josefa Mašína. Gestapo ho mučilo, on však nikdy nic neřekl. Byl proto považován za hrdinu pro silnou vůli, kterou měl.⁷¹ Jeho manželku Zdenu Mašínovou také vyslýchali. Snažili se ji spojit s účastníky skupiny Tři králů. Znamenalo to velký problém pro její děti, které nebyly ještě dospělé. Měly jediné štěstí, že se o ně dokázala postarat jejich hospodyně a nechtěla je vydat gestapu. Kdyby se za ně nepostavila, převezli by je do Německa na převýchovu.⁷²

Z toho co zažili, byly uvědomělé, proto jim brzy po únoru 1948 bylo jasné, co nastane a vyjádřili svůj nesouhlas s režimem. Jejich ilegální činnost zahrnuje velké množství aktivit, které můžeme zařadit jak do oblasti odboje, tak i odporu. Skupina vznikla v roce 1950, když docházelo k zatýkání a veznění lidí, kteří nic neprovedli. Avšak hlavním podmětem bylo, že komunisté neustále vraždili lidi, aniž by k tomu měli pádný důvod.⁷³

2.4.2 Představitelé skupiny

Do odbojové skupiny patří Ctirad Mašín, Josef Mašín mladší, Milan Paumer, Václav Švéda, Zbyněk Janata, Vladimír Hradec a Ctibor Novák.

---

⁷⁰ CHALUPOVÁ, Markéta. *Nebojovali švestkovými knedlíky: odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku*. Brno: Computer Press, 2011, s. 23

⁷¹ Tamtéž s. 23

⁷² Tamtéž s. 23-24

⁷³ Totalita.cz. *Odbojová skupina bratří Mašínových – vznik skupiny* [online]. [cit. 2017-04-06]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/odbsk/odbsk_masin_04.php

Ctirad Mašín (přezdívaný Radek) se narodil v roce 1930 v Olomouci. V roce 1946 mu byla udělena medaile Za chrabrost. V roce 1948 byl účastníkem krátkodobého partyzánského výcviku. Nabité zkušenosti později využil v boji proti režimu.⁷⁴ Společně s bratrem na počátku padesátých let založili odbojovou skupinu. V roce 1950–1951 byl studentem na vysoké škole technického učení. V říjnu roku 1951 byl zatčen a další rok uvězněn na dva a půl roku v uranovém pracovním táboře na Jáchymovsku. V roce 1954–1959 byl v americké armádě. Po skončení služby se věnoval oboru v podnikání. V roce 2005 byl oceněn Cenou T. G. Masaryka v Kanadě. Zemřel 13. srpna 2011 v USA.⁷⁵

Josef Mašín mladší se narodil v roce 1932. V roce 1946 obdržel medaili Za chrabrost stejně jako jeho bratr Ctirad. Společně s ním založili odbojovou skupinu. V roce 1953 strávil několik měsíců ve vazbě, na konci roku ho propustili. Jako jeho bratr byl v roce 1954–1959 v americké armádě. Po skončení služby žil v Německu a USA, kde se věnoval leteckému průmyslu. V roce 2005 získal společně se svým bratrem Cenu T. G. Masaryka v Kanadě.⁷⁶

Milan Paumer se narodil v roce 1931 v Kolíně. Stal se strojním zámečníkem a poté dokončil průmyslovou školu v Kolíně. V roce 1942 se v Poděbradech spřátelil s bratry Mašíny. Od té doby spolu vyrůstali a byli nerozlučnými přáteli. Stal se členem jejich odbojové skupiny. V roce 1954 byl v americké armádě. V roce 1956–1957 sloužil v Koreji a od roku 1959 se stal podnikatelem a vlastnil taxislužbu. V roce 2001 se vrátil zpět do naší země. Zemřel 22. července 2010.⁷⁷

---

⁷⁴ CHALUPOVÁ, Markéta. *Nebojovali švestkovými knedlíky: odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku*. Brno: Computer Press, 2011, s. 26

⁷⁵ MASIN, Barbara. *Odkaz: pravdivý příběh bratří Mašínů*. Praha: Mladá fronta, 2005, s. 381

⁷⁶ Tamtéž s. 382

⁷⁷ Tamtéž s. 383-384

Václav Švéda se narodil v roce 1921 na Moravě. Od roku 1939 do skončení války byl uvězněn. Stal se členem skupiny bratří Mašínů. Při útěku do Berlína ho postřelili a zatkli. Byl odsouzen k trestu smrti a popraven. V roce 2005 byl oceněn Cenou T. G. Masaryka v Kanadě.⁷⁸

Zbyněk Janata se narodil v roce 1933. Jednalo se o nejmladšího člena skupiny bratří Mašínů. Při útěku do Berlína se od skupiny oddělil, byl uvězněn a popraven. Stejně jako ostatní získal ocenění T. G. Masaryka v Kanadě.⁷⁹

Vladimír Hradec se narodil v roce 1931 v Poděbradech. Byl spolužákem Ctirada Mašína a klíčovým členem skupiny bratří Mašínů. Když ostatní členové skupiny v roce 1953 odešli, zůstal jako jediný v Československu. Zatkli ho v roce 1953 a roku 1955 odsouzen k odnětí svobody na dvaadvacet let.⁸⁰

2.4.3 Činnost skupiny bratří Mašínů

Své počáteční aktivity směřovali proti příležitostným cílům. Do protestních akcí řadíme rozhazování připínáčků a hřebíků, čímž se snažili uškodit komunistům, kteří zrovna jeli na kole či se zúčastnili průvodu. Dále rozbíjeli například okna strážníkům. Tyto drobné projevy odporu předcházely velkým akcím.⁸¹

Následovalo plánování útoků, které podnikali proti ozbrojeným složkám StB, SNB a Lidovým milicím. Zájmem skupiny bylo opatřit si zbraně. Komunisté považovali shromažďování zbraní za zločin. Aby je skupina získala, museli se bratři Mašínové a Milan Paumer vloupat do poděbradského městského muzea, kde se nacházely samopaly z druhé

---

⁷⁸ Tamtéž s. 384

⁷⁹ Tamtéž s. 381

⁸⁰ Tamtéž s. 384

⁸¹ CHALUPOVÁ, Markéta. *Nebojovali švestkovými knedlíky: odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku*. Brno: Computer Press, 2011, s. 32

světové války. Zbraně se však nedaly použít, byly poškozené, a proto je hodili do Labe. O několik dnů později je chtěli získat ve skladu Svazu brannosti. Zbraně byly rezavé a opět se nedaly použít.⁸²

Předchozí akce byly zcela zbytečné, ani jedna nepřinesla očekávaný užitek. Z tohoto důvodu se rozhodli pro přepadení několika stanic SNB, ve kterých bylo zbraní dostatečné množství. První stanice, kterou si vyhlédli, byla v Chlumci nad Cidlinou. Akce proběhla 13. září roku 1951, měli ji předem promyšlenou, ale z hlediska zbraní ji považujeme opět za neúspěšnou. Operace si vyžádala oběť, jednalo se o příslušníka SNB Oldřicha Kašíka. Neměli v úmyslu ho zabít, chtěli ho omráčit, ale nepovedlo se jim to, příslušník vytáhl zbraň, a proto ho Josef Mašín zastřelil. Stb tuto událost vyšetřovala bez výsledku.⁸³

Bezúspěšné pátrání StB jim dodalo sebevědomí, již 28. září se pokusili o přepadení další služebny SNB, tentokrát v Čelákovících. Tohoto činu se účastnil Zbyněk Janata, Milan Paumer a Ctírad Mašín, Josef Mašín byl z pracovních důvodů nepřítomen. Operace byla pro skupinu úspěšná, konečně získali zbraně (pět samopalů, několik pistolí a střelivo). Při této akci zemřel příslušník SNB strážmistr Jaroslav Honzátek. Aktéři se ho nejprve pokusili uspat chloroformem, ale následně se jejich velitel Ctírad Mašín rozhodl, že ponechat strážmistra na živu, je velmi nebezpečné. Z toho důvodu ho zabili, podřezali mu hrdlo. Ani v tomto vyšetřování nebyla StB úspěšná.⁸⁴

Krátce po přepadení služebny v Čelákovících jim jejich matka, Zdena Mašínová, oznámila, že skupina vojenských důstojníků plánuje povstání. To byl pro ně očekávaný impulz. V den povstání čekali dlouho do noci, zda přijde povolání do zbraně, ale marně to nepřišlo. Později se dozvěděli, že aktéři byli zatčeni ještě dříve, než se stačilo povstání uskutečnit. Nezdařené

---

⁸² Tamtéž s. 32-33

⁸³ VEBER, Václav. *Třetí odboj: ČSR v letech 1948-1953*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, 2014, s. 107

⁸⁴ Tamtéž s. 107

povstání a rostoucí riziko odbojových akcí přispělo k rozhodnutí, že musí republiku opustit. Chtěli v zahraničí absolvovat partyzánský výcvik a poté se vrátit a aktivně pokračovat v boji.⁸⁵

Toto rozhodnutí bylo velmi nebezpečné, protože státní hranice byly ostře hlídané. Bratři Mašínové se rozhodli společně se Zbyňkem Janatou, Milanem Paumerem a Egonem Plechem prorazit hranice v nákladním autě. Měl s nimi jet i ilegální pracovník, kterého doporučil jejich známý Bezucha.⁸⁶ Den před odjezdem si sjednali schůzku se Ctiradem, ale na ni se dostavil pouze Bezucha. Na této schůzce ho zatkli, hned na to se vydala bezpečnost do bytu Mašínů, kde zatkla Josefa a jejich strýce Borka (Ctibora Nováka). Zbyněk, Milan a Egon se ukryli na půdě a vyčkali tam několik hodin, než Stb odešla. Ctirad, Josef a Borek byli vyslýcháni, ale bezpečnosti se nepodařilo nic vyřešit a po několika měsících Josefa a Borka propustili. Ovšem Ctirad byl odsouzen ke dvěma a půl rokům za neoznámený trestný čin. Nakonec se ukázalo, že za vše mohl ilegální pracovník, kterého zatkli při loučení se svou rodinou, a při výslechu prozradil vše, co věděl.⁸⁷

Ctirad Mašín si svůj trest odpykával v Jáchymově, což byl tábor nucených prací, ve kterém se těžil uran. V roce 1951 zde pracovali přes osm a půl tisíce vězňů. Lidé v táboře vykonávali těžkou práci, trpěli hladem a měli nevhodné životní podmínky. Mašín se své odbojové činnosti nevzdal a pokusil se o několik sabotáží. Podařilo se mu zpomalit, omezit, dokonce i zastavit těžbu, nebo zcizovat výbušniny. V roce 1953 byl propuštěn díky amnestii.⁸⁸

V době, kdy byl Ctirad Mašín uvězněn, se ke skupině přidal Václav Švéda. Jak jsme se zmínili výše, skupina chtěla odejít do zahraničí. Toto

---

⁸⁵ MASIN, Barbara. *Odkaz: pravdivý příběh bratří Mašínů*. Praha: Mladá fronta, 2005, s. 96-97

⁸⁶ CHALUPOVÁ, Markéta. *Nebojovali švestkovými knedlíky: odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku*. Brno: Computer Press, 2011, s. 43-45

⁸⁷ MASIN, Barbara. *Odkaz: pravdivý příběh bratří Mašínů*. Praha: Mladá fronta, 2005, s. 100-103

⁸⁸ CHALUPOVÁ, Markéta. *Nebojovali švestkovými knedlíky: odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku*. Brno: Computer Press, 2011, s. 47-48

rozhodnutí ovšem nemohla učít, protože jí chyběly finanční prostředky. Na odbojovou činnost si dokonce museli půjčovat. Když Josef Mašín získal práci u Státních lesů, akce hradil většinou sám. Aby přeci jen získali nějaké prostředky, rozhodli se pro přepadení vozu strojírenského závodu Kovolís Hedvíkov, kde pracoval Zbyněk Janata. Vůz převážel výplaty v hotovosti, které činily přibližně milion korun. Finance měly sloužit na osvobození Ctirada z vězení a na odbojovou činnost.⁸⁹

Dne 2. srpna uskutečnila skupina svůj plán. Akce se zúčastnil Josef Mašín, Václav Švéda a Milan Paumer, který řídil auto. Přepadli vozidlo v uniformě Lidové milice, ve kterém byla čtyřčlenná skupina, tu tvořil pokladník Josef Rošický, Ludmila Minaříková, Karel Skokan a řidič František Kočí. Při přepadení došlo k usmrcení Josefa Rošického, Josef Mašín ho zastřelil. Tato akce pro skupinu byla úspěšná, získali téměř osm set padesát tisíc korun. Většinu peněz utratili za silné motorky a oblečení, které si chystali na cestu.⁹⁰

Po návratu Ctirada z vězení si vytyčili další cíl, a tím byl důl Kaňk, ve kterém chtěli získat donaritu. Tato akce se uskutečnila 14. srpna roku 1953. Byla úspěšná, protože skupina získala celkem sto kilogramů donaritu.⁹¹

Poslední akci na našem území uskutečnili v okolí Kroměříže, kde skupina zapálila sedmnáct stohů slámy. Jejich čin měl poškodit JZD, rozšířit strach, nejistotu a podlomit autoritu režimu. Při této akci Ctirad vážně zranil Jana Leciána, což byl člen místní požární hlídky. Po tomto činu se připravovali na odchod do zahraničí.⁹²

---

⁸⁹ Tamtéž s. 48-49

⁹⁰ VEBER, Václav. *Třetí odboj: ČSR v letech 1948-1953*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, 2014, s. 107-108

⁹¹ CHALUPOVÁ, Markéta. *Nebojovali švestkovými knedlíky: odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku*. Brno: Computer Press, 2011, s. 53

⁹² VEBER, Václav. *Třetí odboj: ČSR v letech 1948-1953*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, 2014, s. 108

Odchod z republiky na Západ je významným mezníkem skupiny. Ze dne 3. na 4. října 1953 se rozhodli pro přechod přes hranice do NDR. Emigrace se zúčastnili bratři Mašínové, Zbyněk Janata, Milan Paumer a Václav Švéda. Jejich cílem bylo překročit hranice do tří až čtyř dnů a dostat se do Západního Berlína, kde chtěli vstoupit do americké armády a absolvovat výcvik. Po jeho absolvování se chtěli vrátit zpět do naší země a rozpoutat ozbrojené střetnutí.⁹³

Jejich plánovaná cesta trvala od 3. října do 31. října, a provázelo ji několik problémů. Dne 10. října se střetli s hlídkami policie NDR, kde se prostříleli z obklíčení. V tento den přišli o Zbyňka Janatu, který utíkal jiným směrem a posléze byl zatčen. Tímto činem si proti sobě poštvávali lidi z NDR a všichni po všech čtyřech začali aktivně pátrat. Dne 17. října 1953 došlo k další přestřelce, tentokrát u Waldowa, kde unikli zázrakem. V tento den přišli o těžce zraněného Václava Švédu, který byl posléze zatčen.⁹⁴

Ostatní členové se museli ukrývat. Vykopali si úkryt v zemi, který zakryli hromadou větví, práce jim trvala celou noc. Ze svého úkrytu vyšli až po třech dnech, sehnali si něco k jídlu a dali se znovu na cestu.⁹⁵ Překročili dálnici a směřovali na sever. Na několik dnů se ukryli v seníku zemědělské usedlosti. Dne 29. října je objevili domácí, ale kteří nebyli přívrženci komunistického režimu v NDR. Po dlouhé době se najedli a získali plno důležitých informací. Nejcennější informace pro ně byla o vlaku, který jede přímo do hlavního města. Večer se vydali opět na cestu. Nastoupili do vlaku, díky kterému se vyhnuli hlídkám. Dne 30. října došlo k další přestřelce, při které byl postřelen Milan Paumer, ten však i nadále pokračoval v cestě. Došli ke stanici Dahlewitz, kde vlezli pod osobní vlak a nechali se vést. Na poslední stanici před západním Berlínem vlak zastavil a hrozilo nebezpečí,

---

⁹³ Tamtéž s. 108-109

⁹⁴ CHALUPOVÁ, Markéta. *Nebojovali švestkovými knedlíky: odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku*. Brno: Computer Press, 2011, s. 66-71

⁹⁵ Tamtéž s. 72

že je najdou. Milan s Josefem z vagónu seskočili a Ctirad tam zůstal. Ctirad pokračoval v jízdě, v západním sektoru seskočil. Netušil, co se stalo s bratrem a Milanem.⁹⁶

Hned po příjezdu se Ctirad přihlásil k americké vojenské policii. Poté byl odvezen do uprchlického tábora, kde se setkal se svým bratrem a Milanem. Všichni tři vstoupili do americké armády na dobu pěti let.⁹⁷ Prošli zde výcvikem. Tvrdě cvičili a čekali, kdy se střetne Východ se Západem. Nic tomu ovšem nenasvědčovalo, a proto v roce 1959 z armády odešli a vedli běžný americký život.⁹⁸

2.4.4 Tresty

Soudní procesy se nemohly týkat bratří Mašínů ani Milana Paumera, protože je USA odmítlo vydat. Václav Švéda se Zbyňkem Janatou byl vydán zpět do Československa. Ostatní členové (Vratislav Švéda, Zdeněk Švéda, Vladimír Hradec, Egon Plech, Ladislav Horáček, Ctibor Novák, Josef Hradec, Jiří Hradec, Zbyněk Roušar, František Švéda, Ludmila Švédová, Jana Nováková) byli zatčeni mezi 25. a 26. listopadem 1953. Po zatčení následovalo na počátku roku 1945 důkladné vyšetřování. Na základě výpovědí ostatních osob došlo k zatýkání dalších lidí. Mezi ně patřil Jaroslav Cukr, František Mňuk a Božena Cukrová. Do čela skupiny postavili Ctibora Nováka, protože bratří Mašínové a Paumer byli z obliga, potřebovali tedy nějakého vůdce skupiny. Překvapující ovšem je, že zrovna Ctibor Novák se nezúčastnil žádné akce.⁹⁹

Soudní proces se konal v Praze a stálo před ním osmnáct osob. Všichni se měli dopustit trestného činu velezrady, kromě Boženy Cukrové,

---

⁹⁶ NĚMEČEK, Jan. *Mašínové: zpráva o dvou generacích*. Praha: TORST, 1998, s. 232-235

⁹⁷ VEBER, Václav. *Třetí odboj: ČSR v letech 1948-1953*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, 2014, s. 109-110

⁹⁸ CHALUPOVÁ, Markéta. *Nebojovali švestkovými knedlíky: odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku*. Brno: Computer Press, 2011, s. 78

⁹⁹ NĚMEČEK, Jan. *Mašínové: zpráva o dvou generacích*. Praha: TORST, 1998, s. 249-251

kteřá spáchala trestný čin neoznámení trestného činu. Václav Švéda byl ještě k tomu obviněn ze sabotáže, pokusu o vraždu, loupeže, rozkrádání národního majetku a vyzvědačství. Zbyněk Janata byl odsouzen kromě velezrady za pokus o vraždu, loupeže a rozkrádání národního majetku. Vladimír Hradec se dopustil ještě rozkrádání národního majetku a vyzvědačství.¹⁰⁰

Ctibor Novák, Václav Švéda a Zbyněk Janata byli odsouzeni k trestu smrti. Zbyněk Roušar dostal doživotní vězení. Vladimír Hradec byl odsouzen na dvaadvacet let. Ostatních čtrnáct souzených osob dostalo v průměru sedmnáct let. Zdena Mašínová byla souzena samostatně v roce 1955 a odsoudili ji na pětadvacet let. Rozsudky smrti byly vykonány 2. května roku 1955.¹⁰¹

2.5 Pražské jaro 1968

Než si řekneme informace o Klubu angažovaných nestraníků, je třeba, abychom si vymezili období, do kterého jeho působení spadá. Rok 1968 sehrál velkou úlohu v dějinách státu. My dnes hovoříme o období tzv. Pražského jara. Mezi nejdůležitější událost patří zrušení cenzury, ke které došlo na jaře roku 1968, a považujeme ji za nejvýznamnější systémovou změnu. KSČ ztratilo svou vládu nad médii.¹⁰²

Podmětem pro její zrušení se stal konflikt mezi KSČ a spisovateli na IV. sjezdu Svazu československých spisovatelů v červnu na podzim 1967. Úvodní projev pronesl Milan Kundera, který se snažil mluvit přímo k jádru problému. V jeho projevu zaznělo, že česká kultura je dlouhodobě izolovaná od světa, nejprve za to mohla okupace, a pak stalinismus. Dospěl k názoru, že česká vzdělanost ztrácí evropský rozměr, a ostře se ohradil proti veškerým projevům

---

¹⁰⁰ CHALUPOVÁ, Markéta. *Nebojovali švestkovými knedlíky: odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku*. Brno: Computer Press, 2011, s. 86

¹⁰¹ VEBER, Václav. *Třetí odboj: ČSR v letech 1948-1953*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, 2014, s. 110

¹⁰² HOPPE, Jiří. *Opozice '68: sociální demokracie, KAN a K 231 v období pražského jara*. Praha: Prostor, 2009, s. 15

cenzury. Dále přečetl Pavel Kohout dopis od Alexandra Solženicyna, ve kterém ostře kritizoval a odsoudil sovětskou kulturní politiku a cenzuru. Druhý den vystoupil Ludvík Vaculík a z jeho úst zazněla nejtvrďší kritika únoru 1948 a byl poté samozřejmě obviněn z trestného činu. Jeho řeč se záhy objevila v mnoha opisech. Spisovatelský Sjezd se tak stal prvním signálem k jaru 1968.¹⁰³

Cílem občanů byla demokracie. Pražské jaro obsahuje mnoho procesů. My si zde zmíníme tři, které souvisí s naší prací. První proces si kladl za cíl obnovu občanské společnosti, která vedla k demokracii. Druhý proces se týkal vedení KSČ, které se nejprve pokusilo o reformy strany, vládnutí a režimu, všechny směřovaly k demokratizaci. V třetím procesu se Moskva obávala změn, prý mohou ohrozit sovětský blok. V kontextu dění Pražského jara vznikly naše organizace, kterými se následně budeme zabývat KAN a K 231. Pražské jaro skončilo v srpnu 1968, kdy do naší země vstoupila sovětská vojska.¹⁰⁴

2.6 Klub angažovaných nestraníků (KAN)

Jedná se o organizaci, která vznikla na jaře roku 1968 na základě odporu proti tehdejší podobě politického stranictví. Sdružovala všechny zájemce o politickou angažovanost, kteří nebyli nebo nechtěli být členy Komunistické strany Československa či jiné strany tehdejší Národní fronty. Klade si za cíl, aby se občané mohli podílet na formování politického stanoviska, tedy veřejného života.

Hlásí se k ideálům svobody, demokracie a socialismu, bojuje za toleranci názorovou i náboženskou a proti všem formám občanské diskriminace: je pro rovnost národů, rasové pohlaví, vyznání, sociálních vrstev a skupin. KAN bojuje za sociální spravedlnost a za sociální práva, za světový

---

¹⁰³ Tamtéž s. 21

¹⁰⁴ Tamtéž s. 16-17

*mi, za spolupráci mezi národy, za osvobození lidstva od strachu a nouze, za právní jistotu a spravedlnost.*¹⁰⁵

2.6.1 Představitelé klubu

Klub angažovaných nestraníků měl mnoho členů v roce 1968, proto se zde ve zkratce zmíníme o třech, kteří stáli u jeho zrodu a byli zvoleni do prvního i druhého přípravného výboru, těmi jsou Ludvík Rybáček, Jiřina Mlýnková a Jan Štěpánek.

Ludvík Rybáček se narodil roku 1938 v Praze. Jedná se o zakladatele Klubu angažovaných nestraníků. Byl doktorem přírodních věd v oblasti chemie. Patřil mezi výborné řečníky. Zvolili ho místopředsedou, náhle však onemocněl tuberkulózou, což mu znemožnilo jeho působení v KANu. Po roce 1968 odjel se svou manželkou Jiřinou, rozenou Mlýnkovou, dočasně do USA. Zde působil třiatdvacet let jako pracovník ve farmaceutické firmě, podílel se na výzkumu v oblasti imunitního systému a získal několik patentů. Na konci roku 1993 se vrátil společně se svou ženou a synem do naší země.¹⁰⁶ Zemřel v únoru roku 2014.

Jiřina Mlýnková se narodila v roce 1942. Absolvovala FF UK v Praze. V KANu se seznámila se svým manželem Ludvíkem Rybáčkem. V klubu zastávala funkci tajemnice. Po odchodu do USA působila na Princetonské univerzitě jako referentka pro Latinskou Ameriku. V roce 1993 se vrátila společně se svým manželem a synem do naší země.¹⁰⁷

Jan Štěpánek se narodil v roce 1937. Stal se spoluzakladatelem Klubu angažovaných nestraníků a veřejně hájil jeho práva. Stal se druhým předsedou jeho přípravného klubu. Zemřel v roce 2013.

---

¹⁰⁵ HOLBA, Pavel. *KAN 1968-2008: čtyřicet let úsilí o polidštvání politik: sborník textů a dokumentů*. Praha: Klub angažovaných nestraníků, 2008, s. 36

¹⁰⁶ KRAUS, Michael. Za Ludvíkem Rybáčkem. *Paměť a dějiny* [online]. 2014, (1) [cit. 2017-04-28]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1401/131.pdf>

¹⁰⁷ Tamtéž

2.6.2 Historie KANu

Dne 5. dubna 1968 se v hlavní budově Vysoké školy chemicko-technologické v Praze konala ustanovující schůze. V sále bylo přítomno okolo dvě stě lidí. Hlavním aktérem byl Ludvík Rybáček, který pronesl úvodní slovo. Hovořil zde o dvacetileté diskriminaci nečlenů KSČ, kritizoval rozdělování národa na dvě skupiny, a toto utlačování mělo podle něho nyní skončit.¹⁰⁸

Poté vystoupil Ivan Jonáš, který přečetl programové prohlášení KANu. Dále představil každodenní činnost organizace, která byla rozdělena do tří oblastí. Zaprvé se jednalo o pořádání diskusních večerů a setkávání s významnými osobnostmi z oblasti kultury, politiky a hospodářství. Zadruhé se klub snažil o vytvoření ústavní demokracie. Chtěl umožnit svým členům svobodné publikování, ve kterém by mohli vyjádřit své názory a zabývat se aktuálními problémy. Zatřetí jeho cílem bylo, aby se členové mohli aktivně podílet na volbách do národních výborů. Nakonec se projednával název a statut budoucí organizace. Usnesli se na názvu Klub angažovaných nestraníků. Žádost o registraci podepsalo sto čtyřicet čtyři lidí a 7. dubna ji odeslali na Národní výbor v Praze. Do přijetí registrace a demokratických voleb řídil klub přípravný čtrnáctičlenný výbor.¹⁰⁹

Dne 11. dubna se objevila v Literárních novinách zpráva o založení KANu. Jejimi autory byli Jiřina Mlýnková a Ludvík Rybáček. Shrnuli v ní programové prohlášení. Tento jejich počín vyvolal velkou vlnu zájmu veřejnosti. Vlna zájmu podnítila Ludvíka Rybáčka k napsání dalšího článku, ten se jmenoval *Co je to KAN a KAM mříí*, v němž se zaměřil na definování významu KANu.¹¹⁰

---

¹⁰⁸ HOPPE, Jiří. *Opozice '68: sociální demokracie, KAN a K 231 v období pražského jara*. Praha: Prostor, 2009, s. 138-139

¹⁰⁹ Tamtéž s. 138-142

¹¹⁰ HOPPE, Jiří. *Opozice '68: sociální demokracie, KAN a K 231 v období pražského jara*. Praha: Prostor, 2009, s. 142-143

Dne 13. dubna se konala schůze v bytě Václava Havla, které se účastnil filozof Ivan Sviták, Ludvík Rybáček, Jan Štěpánek a Miloš Šuchma. Rybáček se dohodl se Svitákem, že napíše pro KAN programový projev.¹¹¹

Dne 18. dubna 1968 proběhla na Albertově druhá beseda. Zúčastnil se jí politolog Jaroslav Langer, Ivan Sviták a spisovatel Petr Kopta. Ivan Sviták zde přednesl programový projev pod názvem *Vaše nynější krize*. Projev byl rozdělen na čtyři hlavní oblasti. První nesla název Problém krize, druhá Pražské jaro, třetí Opozice a poslední Perspektivy klubu.¹¹² *Svůj projev zakončil zvoláním: „UŽ NIKDY JAKO OVCE! UŽ NIKDY JAKO OVCE!“*¹¹³

Třetí beseda se uskutečnila 25. dubna, přítomen byl Jiří Pavlis, což byl člen Československé strany socialistické, za Československou stranu lidovou tu byl Václav Kypta a za KSČ Jiří Hájek a Zdeněk Mlynář. Zdeněk Mlynář zde označil Klub angažovaných nestraníků za nově vznikající organizaci.¹¹⁴

Prvního máje se uskutečnil průvod klubu, při kterém byl rozdáván Manifest. Průchod se zastavil v Jungmannově ulici, kde mu bránil v cestě oddíl Lidových milicí. Po třech hodinách mohl pokračovat v cestě. Tento pochod byl velmi úspěšný, do klubu přišlo během jednoho měsíce čtyřicet tisíc přihlášek.¹¹⁵

Dne 16. května byla povolena přípravná činnost klubu, ale stanovy nebyly dosud schváleny. Z tohoto důvodu se vydal v tento den Ludvík Rybáček, Jan Štěpánek, Leoš Novák a Jiřina Mlýnková na ministerstvo vnitra, kde podali novou žádost o schválení stanov organizačního řádu Klubu angažovaných nestraníků.¹¹⁶

---

¹¹¹ Tamtéž s. 145

¹¹² Tamtéž s. 144-145

¹¹³ Tamtéž s. 148

¹¹⁴ Tamtéž s. 144

¹¹⁵ Tamtéž s. 152-153

¹¹⁶ HOLBA, Pavel. *KAN 1968-2008: čtyřicet let úsilí o polidštvování politik: sborník textů a dokumentů*. Praha: Klub angažovaných nestraníků, 2008, s. 50

Dne 18. května se konal v Kulturním domě na Slovenském ostrově první mítink- V sále se setkala přes tři tisíce lidí. Měla o něj zájem i média. Veřejnosti byl KAN představen jako organizace s jasně stanovenými představami a perspektivami do budoucna. Mítink byl úspěšný, nasvědčovaly tomu i uveřejněné zprávy v médiích. Mítink s sebou však přinesl první rozpory, a to takové, že Zdeněk Mlynář přišel s návrhem, aby Ivan Sviták na mítinku nevystupoval. Na klub byl poprvé vytvořen mocenský nátlak. Ludvík Rybáček Mlynářův návrh striktně zamítl. Ovšem ostatní členové s jeho návrhem sympatizovali, neboť viděli jejich klub jako součást Národní fronty. Sviták se po této zkušenosti od klubu distancoval.¹¹⁷

Dne 12. června se konala schůze v Sociologickém ústavu v Jilské ulici, které se zúčastnilo třicet nejaktivnějších členů KANu. Na této schůzi se konaly volby nového přípravného výboru. Z původních čtrnácti členů zde zůstali pouze čtyři Ludvík Rybáček, Jan Štěpánek, Jiří Tintěra a Jiřina Mlýnková, mezi nové členy patřil Jaroslav Langer, doc. Ota Weinberger, Egon Lánský, Dalibor Plichta, Miloš Šuchma, Hilarion Kukšín, Zdeněk Kuřík-Pospíšil, Lubomír Škvor, Miloš Horanský, Bohuš Pospíšil. Přípravný výbor byl tvořen patnácti členy, ti hned 17. června zvolili nové vedení. Předsedou se stal Jan Štěpánek, místopředsedou se stal Ludvík Rybáček společně s Rudolfem Battěkem, funkci tajemnice obsadila Jiřina Mlýnková.¹¹⁸

Dne 24. července se konal druhý mítink. Veřejnost o něho nejevila takový zájem jako o ten první, sál nebyl zcela zaplněn. Hlavním bodem řešení byl tzv. varšavský dopis, ve kterém byly nové organizace označeny za štáby rekreačních sil. Proti tomuto nařčení se postavil Jan Štěpánek s Jaroslavem Langrem.¹¹⁹

---

¹¹⁷ HOPPE, Jiří. *Opozice '68: sociální demokracie, KAN a K 231 v období pražského jara*. Praha: Prostor, 2009, s. 162-170

¹¹⁸ Tamtéž s. 174

¹¹⁹ Tamtéž s. 204-205

Dne 25. července se rozhodlo, že stanovy KANu nemohou být schváleny, protože neodpovídají poslání dobrovolných organizací. Téhož dne se Rypel sešel s Jaroslavem Langrem a Jiřinou Mlýnkovou. Na schůzce jim sdělil, že má na stole zamítnutí stanov klubu, ale že je nepodepíše. KAN mohl díky tomu pokračovat v přípravné činnosti, zástupci však museli stáhnout svoji žádost o legalizaci. Ministerstvo vnitra KAN nezakázalo, ale bylo připraveno tak učinit, pokud by selhalo jednání zástupců klubu a Národní fronty.¹²⁰

Od 21. srpna začala okupace sovětskými vojsky, což znamenalo pro KAN velké nebezpečí. Proto zničili veškeré materiály ke klubu a zanechali své činnosti ještě předtím, než přišel konečný úřední verdikt, jelikož se obávali perzekuce. Dne 5. září došlo k veřejnému zákazu Klubu angažovaných nestraníků. Klub byl znovu obnoven po roce 1989.¹²¹

2.7 Klub bývalých politických vězňů (K 231)

Na počátku šedesátých let došlo k amnestii politických vězňů, kterou vyhlásil prezident Novotný. Další amnestie následovaly v roce 1962 a 1965, ostatní političtí vězni byli propuštěni těsně před příchodem Pražského jara. I když byli propuštěni na svobodu, stále byli svázáni tzv. podmínkou, pod kterou nesměli veřejně vystupovat a diskutovat o svých zkušenostech s režimem. StB je stále kontrolovala, protože se obávala toho, že je zkušenost ve vězení spojí a jejich společná činnost bude velmi nebezpečná. Režim jim také zakázal vykonávat některé veřejné funkce, diskriminoval je tedy občansky, a to mělo dopad i na jejich děti, které nemohly studovat na středních a vysokých školách. Kvůli tomuto opatření se vyhýbali veškeré politické činnosti, báli se, že by museli znovu do vězení.¹²²

---

¹²⁰ Tamtéž s. 187

¹²¹ Tamtéž s. 207-208

¹²² HOPPE, Jiří. *Opozice '68: sociální demokracie, KAN a K 231 v období pražského jara*. Praha: Prostor, 2009, s. 209-210

Tragický osud politických vězňů sjednotil početnou skupinu obyvatelstva, která sdílela odmítavý názor na komunistický režim. Postižení vězni se nechtěli smířit s tím, co prožili, a proto si kladli za cíl, že se pokusí o soudní, občanskou a sociální rehabilitaci.¹²³

Aby mohli dosáhnout svého cíle, museli založit organizaci, o což se zasloužil především Jaroslav Brodský, který přišel s myšlenkou o jejím založení. Organizaci nazval K 231. V únoru roku 1968 se sešel se Zdeňkem Mrázem, Luborem Havlem a Václavem Palečkem, kde jim nastínil svůj záměr. Oni mu však jeho návrh vymlouvali, neboť si mysleli, že taková organizace nemá budoucnost. Brodský se však nevzdal a získal podporu, a tak došlo k rozhodnutí, že političtí vězni budou mít vlastní organizaci.¹²⁴

Chtěli, aby činnost organizace byla zcela legální, proto se Jaroslav Brodský se Zdeňkem Mrázem vydali dne 27. března do budovy ÚV KSČ oznámit Alexanderu Dubčekovi, že se chystají založit K 231. Ten však nebyl přítomen, a proto se jich ujal tajemník Toth. Vylíčili mu svůj záměr a zdůraznili, že chtějí pomocí organizace rehabilitovat neprávem odsouzené, a tím přispět k demokratizaci země. Slíbili, že se budou držet platného právního řádu a o svém úmyslu informují ministerstvo vnitra. Následně se vydali na ministerstvo vnitra, kde podali stejné informace o svém záměru. Zde jim bylo sděleno, že proti založení organizace nemají výhrady, jen je třeba doložit stanovy. Následně šli založit bankovní konto organizace, kde se setkali s prezidentem banky, který jejich žádosti vyhověl. Po odchodu z banky informovali o svých úspěšných krocích budoucí členy klubu a svolali schůzi na šestou hodinu večer.¹²⁵

Schůze se konala v bytě Oty Rambouska, řídil ji Václav Paleček, a zúčastnilo se jí kolem padesáti lidí. Jaroslav Brodský a Zdeněk Mráz

---

¹²³ Tamtéž s. 210-211

¹²⁴ Tamtéž s. 213

¹²⁵ Tamtéž s. 214-216

informovali přítomné o tom, co vyjednali na svých úspěšných pochůzkách. V tento den vznikl Klub bývalých politických vězňů (K 231), jeho název byl odvozen podle zákona č. 231/1948 Sb. na ochranu republiky, proto je v názvu obsaženo číslo 231, které se pro ně stalo osudovým.¹²⁶

2.7.1 Představitelé klubu

Organizace K 231 měla v roce 1968 přes deset tisíc členů. Jednalo se o osoby, které byly v posledních dvaceti letech uvězněny. Musíme si uvědomit, že tato organizace byla velmi početná a zabývat se veškerými představiteli by ani nebylo možné, a proto si zde představíme členy, kteří byli zvoleni do přípravného výboru a považujeme je za nejznámější osobnosti. Předsedou se stal Karel Nigrín, generálním tajemníkem byl Jaroslav Brodský, Václav Paleček se stal místopředsedou, právní komisi měl na starosti Josef Kovařovic, dalším členem byl Jan Šmíd.

Karel Nigrín se narodil 29. února v roce 1904. Vystudoval Filozofickou fakultu v Praze. Stal se středoškolským učitelem dějepisu a zeměpisu v Benešově, v Nových zámcích a Uherském Hradišti. Následně se stal ředitelem informační sekce Československého národního výboru. V roce 1940 odjel do Anglie, pracoval zde na československém ministerstvu zahraničních věcí. Stal se členem národně socialistické strany. V roce 1948 pracoval na ředitelství pro cestovní ruch v Bratislavě. V roce 1949 byl zatčen a odsouzen za velezradu na doživotí. Díky amnestii byl propuštěn 3. prosince v roce 1963. V roce 1968 působil v K 231, kde ho zvolili jako předsedu výboru. Po srpnu 1968 žil v ústraní. Zbytek života byl pod neustálým dohledem StB. Zemřel 21. června v roce 1982.¹²⁷

Jaroslav Brodský se narodil v roce 1920. Absolvoval učitelskou akademii, a stal se městským knihovníkem. Po 2. světové válce se stal

---

¹²⁶ Tamtéž s. 216-170

¹²⁷ BLAŽEK, Petr. *Aby se to už neopakovalo: katalog k výstavě o dějinách sdružení bývalých politických vězňů K-231*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2008, s. 40

učitelem a posléze ředitelem školy v severních Čechách. Po nástupu komunistického režimu byl donucen své zaměstnání opustit, poté střídal různá zaměstnání. V roce 1951 byl odsouzen na patnáct let vězení, zabavili mu majetek a uložili deset tisíc pokutu, tyto peníze musel vydělat ve vězení. Odvezli ho do uranového tábora Vojna. Dne 11. května 1960 byl díky amnestii propuštěn. Po propuštění pracoval v železárnách. V roce 1965 pracoval opět v učitelství. V roce 1968 se podílel na založení K 231 a stal se generálním tajemníkem ústředního výboru. V roce 1968 uprchl z republiky, do Kanady. Založil si svou vlastní rozhlasovou stanici Gama. Zemřel 2. srpna 1981.¹²⁸

Václav Paleček se narodil v roce 1901. Vystudoval strojní, elektrotechnickou a obchodní vysokou školu. Poté pracoval v Obchodní komoře. Patřil mezi představitele studentského hnutí mezinárodní organizace. Stal se zakladatelem Klubu akademiků národně socialistické strany Československa. V roce 1942 se stal předsedou Světové rady mládeže, a díky němu je 17. listopad mezinárodním dnem studentů. V roce 1947 pracoval na ministerstvu zahraničních věcí. V roce 1951 byl zatčen a odsouzen k třinácti rokům za velezradu a špionáž. Svůj trest si odpykával na Pankráci, ve Valdicích a v táboře Nikolaj. V roce 1955 mu byl kvůli amnestii trest zmírněn o dva roky. V roce 1957 byl propuštěn. V roce 1968 působil v K 231 a byl zvolen do ústředního výboru jako místopředseda. Po srpnu 1968 odjel do zahraničí. Zemřel v roce 1970.¹²⁹

Josef Kovařovic se narodil v roce 1908. Vystudoval práva, poté pracoval ve Škodových závodech. V roce 1954 byl zatčen a odsouzen za velezradu na čtrnáct let. Svůj trest si odpykával v mnoha vězeních (v Praze, Leopoldově, Jáchymově, Příbrami). Díky amnestii byl v roce 1960

---

¹²⁸ SEDMIDUBSKÝ, Jan a Pavel Hlavatý. *Portréty: Jaroslav Brodský – Muž, který se nechtěl mstít*. Radio,ČRo Plus 10. října, 2013, 20:15

¹²⁹ BLAŽEK, Petr. *Aby se to už neopakovalo: katalog k výstavě o dějinách sdružení bývalých politických vězňů K-231*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2008, s. 42-43

propuštěn. V roce 1968 řídil právní komisi ústředního výboru K 231 a sestavil jeho stanovy.¹³⁰

Jan Šmíd se narodil v roce 1910. Vystudoval lékařskou fakultu. V roce 1944–1945 byl uvězněn, poté pracoval ve zdravotnictví. V roce 1948 byl zatčen a odsouzen na doživotí za neoznámení trestných činů a vojenské zrady. Díky amnestii z roku 1953 mu byl trest zmírněn na pětadvacet let. Svůj trest si odpykával v Leopoldově a také na Jáchymovsku. V roce 1960 byl díky amnestii propuštěn. Po propuštění pracoval jako kopáč, až poté se vrátil ke své profesi lékaře. V roce 1968 se stal spoluzakladatelem K 231. Koncem srpna 1968 odjel do Francie. Poté působil jako lékař ve Švýcarsku. Do naší země se již nevrátil. Zemřel v roce 1983.¹³¹

2.8 Historie K 231

Ustanovující schůze K 231 se konala v Žofíně dne 31. března 1968. Zúčastnilo se jí okolo tří tisíc lidí. Schůzi započal generál Václav Paleček, poté si vzal slovo Jan Šmíd, který informoval přítomné o zásadách plánované rehabilitace. Chtěl, aby byly zrušeny rozsudky všech bývalých politických vězňů, kdyby došlo k opětovnému prokazování nevin, v případě sporného rozsudku by došlo k novému soudu. Následně hovořil Jiří Krupička, který poukázal na to, co je K 231 a k jakým cílům směřuje. Zdůraznil, že program klubu si klade za cíl informovat veřejnost o událostech, které se staly v padesátých letech, aby nedošlo k opakování těchto hrůzných činů. Poté se slova ujal ještě Jaroslav Brodský, Karel Nigrín, Zdeněk Mráz, František Falerský a Emil Vidra. Na závěr se zvolil prozatím pětičlenný výbor, předsedou se stal Karel Nigrín, prvním místopředsedou Václav Paleček,

---

¹³⁰ Tamtéž s. 41

¹³¹ Tamtéž s. 42

druhým místopředsedou Jan Šmíd a třetím Emil Vidra, Jaroslav Brodský se stal generálním tajemníkem.¹³²

Dne 4. dubna se uskutečnila první schůze ústředního výboru. Usnesli se, že se výbor bude skládat z předsedy, tří místopředsedů, generálního tajemníka, a doplní je předsedové z osmi specializovaných komisí. Jednalo se o komisi (organizační, právní, programovou, hospodářskou, informační, dokumentační, sociální a revizní). Organizační komise byla zaměřena na pomoc při budování okresních poboček a měl ji na starosti Zdeněk Mráz. Právní komise se zaměřovala na vypracování rehabilitačního zákona a vedl ji Josef Kovařovic. Programovou komise spočívala ve vypracovávání programových dokumentů a zastupoval ji Jiří Krupička. Hospodářskou komise se soustředila na každodenní potřeby organizace a dohlížela na bankovní účet, vedl ji Felix Nevřela. Informační komise měla na starosti média a organizaci tiskových konferencí, byla pod vedením Radovana Procházky. Dokumentární komise se soustředila na dokumentaci minulosti, přítomnou a na evidenci členstva, vedl ji Ota Rambousek. Komise sociální byla zaměřena na poskytování sociální a zdravotní pomoci potřebným a řídila ji Věra Melicharová. Revizní komise kontrolovala finanční a hospodářský chod organizace a vedl ji Josef Čech.¹³³

Téhož dne se musely projednat i navrhované stanovy. Ve dvanácti bodech byla charakterizována funkce organizace, které navrhl Felix Nevřela. Ve stanovách bylo samozřejmě napsané i její poslání, to spočívalo především v uplatňování demokratických práv členů pomocí rehabilitace. Ve třetí části stanov je definován požadavek na vstup do organizace. Členem se může stát občan, který byl odsouzen podle zákona č. 50/1923 Sb. a podle zákona

---

¹³² HOPPE, Jiří. *Opozice '68: sociální demokracie, KAN a K 231 v období pražského jara*. Praha: Prostor, 2009, s. 218-220

¹³³ Tamtéž s. 222-224

č. 231/1948 Sb., se členy mohli stát i příbuzní této osoby. Stanovy byly podány na ministerstvo vnitra dne 22. dubna 1968.¹³⁴

Dne 10. dubna sepsal Jaroslav Brodský společně s Karlem Nigrínem instrukce pro budování okresních poboček. Už 29. dubna bylo ustanoveno dvacet pět okresních poboček. Dne 25. května na schůzi předsedů okresních poboček se jejich počet ještě navýšil na třicet osm. O dva dny později Zdeněk Mráz prohlásil, že poboček je založeno téměř osmdesát.¹³⁵

Dne 30. dubna se vedení KSČ rozhodovalo o budoucnosti K 231. Měli z organizace strach, protože se jim nedostalo dostatečné množství informací, a proto se snažili tyto informace získat. Vladimír Kolder chtěl, aby byla K 231 soustavně sledovaná. Mezi 4. a 5. květnem se konala schůze KSČ a KSSS v Moskvě. Toto setkání bylo definitivním verdiktem nad K 231, organizace byla označena za kontrarevoluční.¹³⁶

Dne 7. – 8. května se konala schůze předsednictva ÚV KSČ. Na této schůzi zazněl jasný verdikt: K 231 zanikne v okamžiku, kdy se vyřeší rehabilitace. Výsledkem zdlouhavé schůze bylo, že budou bojovat proti nově vznikajícím organizacím. To, že to myslí KSČ vážně se ukázalo na poradě, která se konala mezi 12. – 13. květnem. Alexander Dubček zde varoval posluchače před organizacemi, spolky a kluby, které ještě nejsou legalizované, ale mají přízeň medií, samozřejmě se zmínil i o K 231. Prohlásil, že K 231 by po přijetí zákona o rehabilitaci stejně zanikla. Po Dubčekovi hovořil Zdeněk Mlynář, který se do K 231 ostře opřel. O K 231 hovořili i jiní členové KSČ.¹³⁷

Dne 13. května měl Alexander Dubček na svém stole oznámení, ve kterém stálo, že ministerstvo vnitra povolí K 231. O tomto rozhodnutí

---

¹³⁴ Tamtéž s. 224-225

¹³⁵ Tamtéž s. 229-230

¹³⁶ Tamtéž s. 239-241

¹³⁷ Tamtéž s. 241- 243

neprodleně informoval předsedu vlády Černíka, který sjednal na 15. května schůzi, kde se důkladně projednávaly vznikající organizace. Přítomni se shodli na tom, že tyto organizace nejsou v souladu se zákonem, čili nemohou vzniknout ani vykonávat svou činnost. Shodou okolností K 231 měla naplánovanou konferenci na 17. května, jak otiskla datum Lidová demokracie, ovšem přesný termín měl být až 24. května. Tato konference byla podle KSČ protizákonná, tudíž musela být zrušena.¹³⁸

Jak vidíme, K 231 se stala obětí KSČ, a nejen to, byla proti ní vedena mediální kampaň, kterou rozpoutalo Rudé právo, které se snažilo ostrou polemikou vyvrátit smysl činnosti klubu. Tato kampaň začala koncem května a trvala celých čtrnáct dní. V článcích šlo o to, aby byli očerněni členové organizace i klub samotný. Abychom měli představu, jak takový článek vypadal, uvedeme si obsah jednoho z nich. Článek nese název *Proč nedůvěra*, napsal ho L. Pacovský. V jeho první části je uvedena výpověď jednoho politického vězně, který byl za menší přečin odsouzen k velkému trestu. Tento rozhovor měl sloužit k tomu, aby bylo jasno, kdo má být rehabilitován a jak. Druhá část článku obsahuje tajné informace o tom, proč byli tři současní členové K 231 odsouzeni. Chtěl tímto článkem upozornit na to, aby si K 231 udělala ve své organizaci pořádek a přijímala jen osoby, které mají čistý štít. A takových článků vyšlo nespočet. Mediální kampaň skončila 12. června.¹³⁹

Po utichnutí mediální kampaně chtěla K 231 dosáhnout zákona o rehabilitaci. S přípravou zákona začalo ministerstvo začátkem března 1968. Národní shromáždění ho schválilo 26. června 1968, název zněl Zákon o soudních rehabilitacích č. 82/1968 Sb. K 231 byla se zákonem vcelku spokojena, i když nebyl podle jejich představ.¹⁴⁰

---

¹³⁸ Tamtéž s. 243-246

¹³⁹ Tamtéž s. 257

¹⁴⁰ Tamtéž s. 283

Dne 5. července informoval ústřední výbor K 231 okresní pobočky o tom, že nedojde ke schválení stanov. Dále žádal o přísné vybírání členů a posouzení jejich přihlášek, aby nedošlo k dalším útokům kvůli jejich odsouzení. V dalších dnech července 1968 se třikrát setkali zástupci K 231 s předsedou ÚV NF Františkem Kriegelem. Poslední jejich jednání proběhlo 17. července, a jeho výsledkem bylo, že Kriegen nemá žádné námitky proti tomu, aby K 231 vstoupila do Národní fronty.¹⁴¹

V srpnu 1968 potkala K 231 stejný osud jako KAN. Při okupaci sovětskými vojsky bylo jejich pětiměsíční snažení násilně ukončeno. Členové K 231 si byli jisti, že další činnost při okupaci nebude možná, proto hned 21. srpna v jednu hodinu ráno začali s likvidací materiálů o jejich organizaci, stejně jako KAN. Dne 5. září bylo vydáno rozhodnutí, že stanovy nejsou přijaty. Poté začala likvidace ústředního výboru, která měla trvat do 19. září. Ústřední výbor organizace plně spolupracoval, a převedl své finanční prostředky na konto republiky. Prostory, které používali, předali původním nájemcům. Dne 20. září oficiálně zanikl Klub bývalých politických vězňů.¹⁴²

2.9 Normalizace

Normalizaci lze charakterizovat jako znovuupevnění totalitní moci po sovětské okupaci, masové emigraci a nástupu Gustava Husáka do čela KSČ. Samotný pojem normalizace byl poprvé použit v tzv. moskevském protokolu dne 26. 8. v roce 1969. Jedná se o období od srpna 1968 do listopadu 1989, kdy došlo k systémové obnově neostalinismu, postupným otupováním politického odporu. Normalizace si kladla za cíl podřídit společnost nové stranické linii, dále chtěla vymazat veřejnosti vzpomínky na demokratické tendence šedesátých let a dát do izolace ty, kteří se nechtěli nové situaci přizpůsobit. Režim používal různé metody, jako jsou například

---

¹⁴¹ Tamtéž s. 290

¹⁴² Tamtéž s. 296-298

hrozby, nátlak nebo šíření pomluv. Jednalo se o období, kdy probíhala devastace životního prostředí, upadala pracovní morálka a morálka vůbec.¹⁴³

Její nástup probíhal ve třech fázích. V první fázi se jednalo o postupné odstavení Dubčekova vedení, k jejímu dovršení došlo v roce 1969. V druhé fázi probíhaly stranické čistky, následně se pak likvidovali všechny ostatní struktury (kulturní spolky). Čistky probíhaly nejprve v Bezpečnosti a v armádě, poté přišly na řadu odbory, zájmové organizace a složky NF. Třetí fázi odstartoval dopis ÚV stranickým organizacím, který byl schválen na konci ledna roku 1970. Tento dopis vyhlášoval výměny stranických legitimací. V této fázi se jmenovaly prověřkové komise, které se skládaly z komunistů i z mladých pracovníků stranických aparátů. Normalizace skončila 17. listopadu 1989, když nastala Sametová revoluce.¹⁴⁴

2.10 Charta 77

Po ukončení Pražského jara se stala fenoménem Charta 77, tu však nelze jednoznačně zařadit k třetímu odboji. Třetí odboj si totiž kladl za cíl odstranit komunistický režim. Záměr signatářů Charty 77 byl však jiný, šlo jim o *protestní akce proti porušování zásad Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech*.¹⁴⁵

Podnětem pro vznik Charty 77 se stal soud, který se týkal členů ostravského divadla Waterloo. Další iniciativou bylo uvěznění členů kapely Plastic People of Universe v březnu 1976. Z těchto důvodů vznikla občanská iniciativa, která se zabývala plněním mezinárodních právních závazků, které vyplývaly z Helsinských dohod. Vznikla 1. ledna 1977, ale její postoj

---

¹⁴³Totalita.cz. *Normalizace* [online]. [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.totalita.cz/vysvetlivky/normalizace.php>

¹⁴⁴Totalita.cz. *Normalizace* [online]. [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.totalita.cz/norm/norm.php>

¹⁴⁵BABKA, Lukáš a Václav VEBER. *Za svobodu a demokracii*. Hradec Králové: Miloš Vognar, 2002, s. 239

se připravoval již dávno. Za předeheru lze považovat manifest Deset bodů, který byl vydán už 21. srpna v roce 1969, podepsalo ho osm občanů, šest z nich (Rudolf Battěk, Václav Havel, Luboš Kohout, Vladimír Nepraš, Jan Tesař a Ludvík Vaculík) se pak stali jejími signatáři.¹⁴⁶

Charta se stala skupinou, která kontrolovala počínání vlády v oblasti lidských práv. Proti porušování lidských práv protestovala u československých úřadů, u mezinárodních institucí, cizích vlád a zahraničních osobností. Svou podporu našla i v zahraničí, záhy po jejím vzniku se ustanovil v Paříži Mezinárodní výbor na obranu Charty 77 v Československu, který byl složen z významných osobností ze světové kultury.¹⁴⁷

2.10.1 Představitelé Charty 77

Chartisté byli disidenti, tedy lidé, kteří kritizovali vládu za nedodržování zákonů. Jejich cílem bylo, aby s vládou vedli dialog o společenských problémech. Disidenti byli ze dvou třetin komunisté, kteří byli vyloučeni z KSČ po roce 1968, jeden z mála, který nepůsobil v žádné straně, byl Václav Havel. K Chartě se přidávali různé osobnosti z různorodých oblastí (ekologičtí aktivisté, hudebníci, umělci, veřejní křesťané).¹⁴⁸

Za její působení ji podepsalo téměř tisíc dvě stě lidí, mluvčích měla přes čtyřicet. Z tohoto důvodu si zde uvedeme informace pouze o představitelích, kteří stáli u jejího zrodu, těmi jsou Jiří Hájek, Václav Havel, Zdeněk Mlynář a Jan Patočka.

Jiří Hájek se narodil v roce 1913. Byl to český právník, historik, diplomat a politik. V roce 1932–1936 absolvoval práva v Praze. Mezi rokem 1939–1945 byl uvězněn. Od roku 1954 byl profesorem na Karlově univerzitě.

---

¹⁴⁶ CÍSAŘOVSKÁ, Blanka. *Charta 77 očima současníků: po dvaceti letech*. Praha: Doplněk, 1997, s. 46

¹⁴⁷ CÍSAŘOVSKÁ, Blanka. *Charta 77 očima současníků: po dvaceti letech*. Praha: Doplněk, 1997, s. 316-317

¹⁴⁸ BABKA, Lukáš a Václav VEBER. *Za svobodu a demokracii*. Hradec Králové: Miloš Vognar, 2002, s. 348

V roce 1967-1968 se stal ministrem školství. V srpnu vystoupil proti sovětské invazi v Československu a záhy byl odvolán ze své funkce. V roce 1970 ho vyloučili z KSČ. Od roku 1973 byl v důchodu. V roce 1977 se stal signatářem Charty 77, patřil mezi první tři mluvčí. V roce 1988 působil jako předseda Československého helsinského výboru. V letech 1990–1992 byl poradcem předsedy Alexandera Dubčeka. Zemřel v roce 1993 v Praze.¹⁴⁹

Václav Havel se narodil v roce 1936. Byl to český dramatik, spisovatel, esejista, politik a prezident. Je také nositelem četných zahraničních i domácích cen, vyznamenání čestných členství, doktorátů a občanství. V letech 1951–1955 pracoval jako chemický laborant a přitom studoval večerní gymnázium. V letech 1957–1959 byl na vojně. V 60. letech pracoval jako jevištní technik v divadlech ABC a Na Zábradlí. V roce 1965 působil v literárním měsíčníku Tvář. V roce 1968 působil v Klubu angažovaných nestraníků. V roce 1976 se stal jedním z iniciátorů a autorů Charty 77. V roce 1977 byl signatářem Charty 77 a jedním z prvních mluvčích. V roce 1977 byl odsouzen na čtrnáct měsíců. V roce 1978 byl spoluzakladatelem Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných. V roce 1979 byl zatčen a odsouzen ke čtyřem a půl rokům vězení, ale v březnu 1983 mu byl trest ze zdravotních důvodů přerušen. V letech 1988–1989 byl členem redakční rady v samizdatových Lidových novinách. V roce 1989 byl spoluautorem manifestu Několik vět. V roce 1990–2003 byl prezidentem. Zemřel v roce 2011.¹⁵⁰

Zdeněk Mlynář se narodil v roce 1930. Byl to český právník, politolog a politik. V roce 1955 vystudoval právnickou fakultu v Moskvě. Od roku 1963 působil jako docent na Pedagogické fakultě Karlovy univerzity. Byl členem KSČ. V srpnu v roce 1968 byl spolusignatář moskevských protokolů. V listopadu 1968 odešel ze své funkce. V roce 1970 byl vyloučen

---

¹⁴⁹Totalita.cz. *Hájek J.* [online]. [cit. 2017-05-07]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/vysvetlivky/o_hajekj.php

¹⁵⁰Totalita.cz. *Havel V* [online]. [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/vysvetlivky/o_havelv.php

z KSČ. V roce 1969–1977 byl pracovníkem v Národním muzeu v Praze. V roce 1976 byl jeden z prvních signatářů Charty 77. V roce 1977 odešel do Rakouska, kde pracoval jako politolog a publicista. Od roku 1989 byl profesorem politických věd. Zemřel v roce 1997 ve Vídni.¹⁵¹

Jan Patočka se narodil v roce 1907. Byl to český filozof evropského významu. Vystudoval slovanskou filologii, romanistiku a filozofii na Filosofické fakultě Karlovy univerzity. Přátelil se s významnými filozofy E. Husserlem, E. Finkem a M. Heideggerem. Díky nim se stala fenomenologie jedním ze základů jeho filozofie. Od roku 1933–1944 působil jako středoškolský profesor v Praze. Od roku 1936 se stal tajemníkem Jednoty filozofické. Mezi roky 1956–1958 pracoval v Pedagogickém ústavu J. A. Komenského. Po roce 1971 byl v důchodu. V roce 1976 protestoval proti veznění hudebník skupin The Plastic People of the Universe a DG 307. Od roku 1977 se stal signatářem Charty 77 a byl jedním z prvních tří mluvčích. Zemřel v březnu v roce 1977.¹⁵²

2.10.2 Význam Charty 77

Charta 77 vedla rozhodný zápas s totalitní mocí a díky svému úsilí tuto válku vyhrála. Jejím cílem bylo, aby se v naší zemi dodržovala lidská práva a v tomto počínání uspěla. Je samozřejmé, že na začátku svého působení se potýkala s problémy, nemohla veřejně vést dialog s mocí, a tudíž prohrávala. Postupem času se jí ale dařilo, musela však vyvíjet dlouhodobé úsilí, aby dosáhla svého cíle. Pomohly jí k tomu i iniciativy, které se zrodily přímo v jejím středu, tím byl Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS), Fond české pomoci a mnoho dalších. Zmiňme si tři zásadní bitvy, které Charta svedla a vyhrála je. První z nich byla bitva o informační monopol. KSČ měla ve své moci média, aby mohla zamezovat šíření

---

¹⁵¹Totalita.cz. *Mlynář Z* [online]. [cit. 2017-05-08]. Dostupné z : http://www.totalita.cz/vysvetlivky/o_mlynarz.php

¹⁵²Totalita.cz. *Patočka J* [online]. [cit. 2017-05-08]. Dostupné z : http://www.totalita.cz/vysvetlivky/o_patockaj.php

nežádoucích textů a informací. V roce 1989 však byly necenzurované informace i texty čteny na Hlase Ameriky, BBC a Svobodné Evropě, to bylo zapříčiněno dlouhodobým snažením a získáváním důvěry Charty 77.¹⁵³

Druhá bitva byla svedena o demokratickou zahraniční veřejnost. Chartě se podařilo díky neustálému upozorňování na nedodržování lidských práv v naší zemi dokázat, že se jedná o totalitní stát. Ukázali mezinárodní veřejnosti, že náš stát není právní, protože je zde trestné upozorňovat na to, že je někdo nespravedlivě odsouzen i ve smyslu platných zákonů. Charta měla mnoho spolupracovníků a přátel v jiných zemích. Dopisovala si s mírovými hnutími, do svého boje za svobodu začlenila mnoho západních demokratů, dále měla styky s disidentskými hnutími v jiných komunistických státech.¹⁵⁴

Třetí bitva byla svedena o občanskou statečnost. Právě občanská společnost byla Chartou 77 ochraňována. Charta 77 se nebála vyjádřit svůj nesouhlas. Totalitní režim dosud využíval svou moc v souladu s tím, že když někdo vyjadřoval odpor proti režimu, tak skončil ve vězení, aniž by o tom někdo jiný kromě příbuzných a přátel věděl. To se však Chartě podařilo změnit, pokud došlo k zatčení na základě vyjádřeného odporu, tak se o tom dozvěděli všichni pomocí masmedií.¹⁵⁵

Na závěr je nutné zmínit ochrannou činnost Charty 77. Chartisté sváděli každodenní boj s mocí, snažili se vyvíjet stále nové aktivity, rozšiřovat svou činnost, vytvářet si nové spojení jak na Východě, tak i na Západě, mezi jejich spojení patřila i církve. Pod jejich ochrannou rukou vycházely knihy, časopisy, konaly se filozofické přednášky. Jednoduše řečeno, se snažila o další rozvoj vzdělávání, který jinak nebyl umožněn. Je nutno říci, že chartisté měli velkou odvahu, která je hnala kupředu, nebáli se postihu ani vězení, jen aby

---

¹⁵³ CÍSAŘOVSKÁ, Blanka. *Charta 77 očima současníků: po dvaceti letech*. Praha: Doplněk, 1997, s. 21

¹⁵⁴ Tamtéž s. 21-22

¹⁵⁵ Tamtéž s. 22-23

dosáhli svého cíle a to svobody lidských práv. Činnost Charty byla ukončena v roce 1992.¹⁵⁶

3 Komparace skupin třetího odboje

V předchozích kapitolách jsme si detailně rozebrali skupiny třetího odboje. V této kapitole se budeme věnovat jejich srovnání. Zaměříme se především na to, co mají společné a na jejich případné rozdíly. Nejprve budeme porovnávat skupinu Černý lev 777 se skupinou bratří Mašínů, dále se zaměříme na porovnání KANu a K 231. Poté se budeme věnovat polemice s tím, proč Charta 77 nebývá řazena k třetímu odboji.

V závěru kapitoly si nastíníme, jak se změnila podoba odboje a odporu v padesátých, šedesátých a sedmdesátých letech. Padesátá léta jsou typická pro protikomunistický odboj, odpor je v této době málo výrazný. Naopak v šedesátých a sedmdesátých letech se setkáváme především s odporem.

4.1 Skupina Černý lev 777 a skupina bratří Mašínů

Obě skupiny vznikly v době působení komunistického režimu. Hlavním důvodem jejich vzniku bylo to, že vše nasvědčovalo tomu, že současný svět se vyskytl na pokraji třetí světové války mezi USA a SSSR, to je vedlo k tomu, aby zahájily ozbrojený odbor, kterým vyjádřily svůj nesouhlas s politickým vývojem v Československu po roce 1948. Jejich společnou ideou byla představa, že svým počínáním provedou politický zvrát, který by ukončil působení komunistického režimu.

Vznik skupiny Černý lev 777 je datován do období mezi rokem 1948–1949, je tedy více než zřejmé, že na vzniklý režim reagovala bezprostředně po jeho zahájení. Zatímco skupina bratří Mašínů se do aktivního

---

¹⁵⁶ Tamtéž s. 24

boje zapojila až v 1950, kdy přestala mít trpělivost s neustálým zabíjením lidí, což komunisté dělali bez jakéhokoliv důvodu.

Pokud se na obě skupiny zaměříme z hlediska obyvatelské vrstvy, zjistíme, že jejich členové byli dosti rozdílní. Skupina Černého lva 777 se skládala ze členů, kteří byli vychováni především v katolickém duchu, všichni pocházeli ze zemědělských vrstev a vlastnili hospodářství. Důležité je také zmínit to, že nebyla tvořena z tolika osob, proto k jejímu odhalení došlo až po šesti letech jejího působení, z tohoto hlediska ji můžeme pokládat za výjimečnou, protože většina ostatních skupin byla odhalena do jednoho roku. Skupina bratří Mašínů byla sjednocena hlavně z rodinných příslušníků, jejich blízkých přátel a vrstevníků. K jejímu odhalení došlo již v říjnu v roce 1951, když se chtěla přidat ke skupině vojenských důstojníků, kteří plánovali povstání.

Obě skupiny se zapojovaly jak do protikomunistického odporu, tak i do protikomunistického ozbrojeného odboje. Skupina Černý lev 777 odpor vyjadřovala letákovou ilegální činností, která se projevila nejprve odevzdáním čistého volebního lístku Josefa Řezáče, což vedlo k tomu, že o rok později bylo na Milevsku odevzdáno téměř dvacet tisíc bílých volebních lístků. Dále propagovala skupina letáky, kterými informovala veřejnost před případnými svědeckými výpověďmi. Skupina bratří Mašínů svůj odpor dala najevo drobnými akcemi, mezi které patřilo například rozhazování připínáčků nebo rozbíjení oken. Obě dvě skupiny se snažili získat zbraně pro svoji činnost v odboji. Za největší akce ozbrojeného odboje u skupiny Černý lev 777 považujeme dva bombové útoky, a to vyhození Okresního výboru KSČ v Sedlčanech a sekretariátu v Milevsku. Akce v Milevsku si vyžádala oběť, což nikdo z nich neplánoval, a kvůli tomuto incidentu se činnost skupiny utlumila, kvůli jejich náboženskému přesvědčení. Skupině bratří Mašínů nedělalo problém zabíjet. Svůj ozbrojený odboj soustředila hlavně na ty, kteří byli nějakým způsobem spojeni s komunistickým režimem,

bylo jim prakticky jedno, kdo a kolik lidí přijde o život. Při každé jejich akci někoho usmrtili či závažně zranili. Toto jejich počínání rozděluje působení těchto dvou skupin v odboji. Za vrcholné ozbrojené akce skupiny bratří Mašínů lze považovat úplně všechny, které se uskutečnily. Avšak za úplně nejvýznamnější považujeme přechod přes hranice, který se jim podařil uskutečnit, což bylo v té době téměř nemožné.

Nyní se podíváme na obě skupiny z hlediska trestů za jejich činnost. Členové skupiny Černý lev 777, Jiří Řezáč, Jaroslav Sirotek a Bohumil Šíma, byli popraveni. Ostatní členové dostali buď vysoké či doživotní tresty. Tresty skupiny bratří Mašínů se vůbec netýkaly Milana Paumera a ani Ctirada a Josefa Mašína, jež USA odmítlo vydat. Čelní představitelé skupiny tedy trestu unikli. K trestu smrti byli odsouzeni Ctibor Novák, Václav Švéda a Zbyněk Janata. Ostatních patnáct členů bylo v průměru odsouzeno na sedmáct let.

Na závěr zmíníme jen to, že skupina Černý lev 777 není sice tolik známá a významná ve svých činech jako skupina bratří Mašínů, ale musíme vyzdvihnout její morální hledisko, kterého se držela. Oproti tomu v chování ve skupině bratří Mašínů můžeme vidět zřetelný paradox, který spočívá v tom, že v zabíjení lidí si počínali stejně, jako se chovali komunisté, když zabíjeli nevinné lidi, což byl vlastně jeden z hlavních důvodů, který je přivedl k ozbrojenému odboji. Samozřejmě ve svých příbězích uvádějí důvody, proč to tak museli udělat, co by jim jinak hrozilo apod..

4.2 KAN a K 231

Organizace vznikly v období Pražského jara a pro komunisty představovaly obrovskou hrozbu. Zapojily se do protikomunistického odporu, kterým vyjadřovaly svou nespokojenost s politickým systémem. Jejich společným cílem bylo tento systém změnit.

Organizace KANu sdružovala všechny zájemce, kteří se chtěli podílet na politické angažovanosti, avšak nemohli či nechtěli být členy komunistické strany Československa. Jejím hlavním cílem bylo, aby se občané podíleli na formování veřejného života. Oproti tomu K 231 se skládala z politických vězňů komunistického režimu, kteří byli uvězněni v roce 1948–1960. Jejím cílem bylo, aby byly odčiněny křivdy, kterých se na vězňích skupiny dopustili veřejní činitelé, a proto se snažili o soudní, občanskou a sociální rehabilitaci.

Mezi společné rysy můžeme zařadit jejich programové funkce, zvláště tedy funkci kontrolní. Pomocí všech dostupných prostředků chtěly upozornit veřejnost na počínání komunistů. Dále sem řadíme i to, že obě organizace vstoupily do politického dění a svou činnost uskutečnily mimo Národní frontu. Snažily se hájit práva občanů, kteří byli nějakým způsobem diskriminováni a utlačováni. Své aktivity uskutečnily pomocí Toto jejich počínání pomocí veřejných diskuzí a mediální sféry. Jednoduše řečeno, snažily se vzít svůj osud do vlastních rukou. Musíme však zmínit, že obě se své aktivity snažily provést legitimní cestou.

Zásadní rozdíl můžeme vidět v tom, že K 231 založili občané, kteří měli již určitou zkušenost s politickou sférou. Zatímco členové KANu tyto zkušenosti neměli, protože byli věkově mladší než členové K 231. Také program obou organizací se lišil. K 231 byla zaměřena převážně na sociální, občanskou a soudní rehabilitaci. KAN se ve svém programu neměla možnost příliš angažovat. Zcela odlišná byla i organizační struktura, K 231 měla podobu standardní politické strany, což znamená, že se skládala například z předsednictva. Lze také zmínit podmínky pro přijetí do těchto organizací. Členem KANu se mohl stát jakýkoliv občan, oproti tomu v K 231 byly stanoveny přísné podmínky pro přijetí členů. Tím mohl být jen ten, kdo byl odsouzen podle zákona č. 50/1923 Sb. a podle zákona č. 231/1948 Sb., či byl v příbuzenském vztahu s touto osobou. Je důležité zmínit také to, že ani jedna

z organizací spolu nijak nespolupracovala, ačkoliv bychom to očekávali, když působily v téměř totožném období.

Obě dvě organizace zanikly v srpnu roku 1968, kdy došlo k okupaci sovětskými vojsky, a jejich snažení bylo u konce. Musely zničit veškeré materiály o své činnosti, protože jim hrozilo velké nebezpečí, pokud by byly tyto materiály objeveny, a proto zanechaly svou činnost ještě předtím, než došlo k úřednímu verdiktu. Dne 5. září roku 1968 byly obě organizace KAN a K 231 oficiálně zakázány.

4.3 Charta 77

O polemizování, zda Chartu 77 lze řadit k třetímu odboji, se dočteme pouze v příspěvku od Jiřího Majera, který nese název *K Muzeu třetího odboje*. Tento příspěvek je součástí knihy *Za svobodu a demokracii III.*, kterou uspořádal Lukáš Babka a Václav Veber. Jiné zdroje se o této problematice nezmiňují, proto budeme vycházet pouze z tohoto příspěvku, který se nachází v knize na straně 239–240.

Muzeum třetího odboje se zaměřovalo na badatelskou činnost jednak v období 1948–1968, ale soustředilo se i na následující etapu po roce 1968–1989. V této etapě se stala fenoménem právě Charta 77, u které vznikla již zmíněná polemika o tom, zda patří k třetímu odboji.

Jiří Majer ve svém příspěvku uvádí rozdíly. První z nich jsme si již zmínili v samotné kapitole o Chartě 77, je však nutné si je znovu připomenout. Hlavním cílem odbojových skupin po roce 1948 bylo, aby odstranily komunistický režim, záměrem signatářů Charty 77 v roce 1977–1989 se staly protestní akce proti porušování zásad Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

Mezi zásadní rozdíl v období 1948–1968 a 1977–1989 řadíme povahu protikomunistických hnutí. Třetí odboj a Charta 77 na sebe ideologicky nenavazují. Liší se od sebe především metodami, ale i představiteli hnutí.

Členové třetího odboje zastávali demokratické principy a instituce. V Chartě 77 se nacházeli jak členové, kteří nějakým způsobem nespolupracovali s komunistickým režimem, tak i osoby, které bývaly příslušníky KSČ až do roku 1968. Což tedy znamená, že tito lidé se podíleli na utváření komunistického politického systému, ale i na utlačování a poškozování lidí, kteří se stali obětí komunistického režimu. Zmíňme si pár osobností, které do tohoto okruhu patří. Jednalo se například o vysokého stranického funkcionáře Jaroslava Šabatu, který se podílel na vylučování vysokoškolských studentů a kantorů v Brně. Oldřich Hromádka působil jako velitel Jeřábu, útvaru, který vykonával dohled nad politickými vězni v koncentračních táborech a to zejména na Jáchymovsku, Slavkovsku a Příbramsku. Nesmíme zapomenout zmínit prof. Dr. Jiřího Hájka, DrSc., který prosazoval schválení zákona č. 231/48 Sb., kvůli kterému byli odsouzeni lidé k odnětí svobody či trestu smrti, jelikož nesouhlasili s komunistickým režimem. Když se objevilo jeho jméno, vyvolalo to nesmírné obavy. Většina lidí právě kvůli němu nechtěla Chartu 77 podepsat.

Pokud se zaměříme na předchozí informace, které jsme získali studováním organizací třetího odboje, kdy se většina účastníků či jejich rodin stala obětí. Můžeme říci, že nikde nenajdeme zmínku o tom, že by se někdo z nich podílel na utváření komunistické moci, proti které tolik bojovali a chtěli ji ukončit. Proto právě v Chartě 77 vidíme paradox, který vypovídá o tom, že po roce 1968 se výrazně změnilo názorové přesvědčení, když se v jejím působení objevila jména těch, kteří dříve utlačovali, diskriminovali či jiným způsobem škodili lidem, za jejichž práva Charta 77 bojovala. V této kapitole jsme si objasnili hlavní důvody, proč vznikla polemika o Chartě 77.

3.1 Změna podoby odboje 50., 60. a 70. let

3.1.1 50. léta

Pod nátlakem komunistického násilí a čistek, který se v zemi odehrával, začaly vznikat ilegální skupiny. Pomocí letáků upozorňovali veřejnost na nebezpečí, které hrozilo ze strany komunismu. Ozbrojené skupiny se snažily ukončit totalitní moc zbraněmi. Jiní dostávali ohrožené lidi režimem přes hranice. Členové skupin odmítali vést dialog s KSČ. Cílem skupin bylo, aby všemi možnými prostředky dosáhly politického převratu a násilí ukončily. V tomto období byl odboj a odpor proti komunismu velmi aktivní. K jeho útlumu došlo v roce 1955, kdy byly všechny odbojové skupiny odhaleny. StB k odhalení používala různé praktiky, dostávala do protikomunistických skupin např. své agenty. Kvůli nim se pak podařilo členy skupiny zatknout a odsoudit je k vysokým trestům. Procesy vedené s členy skupiny se staly výstrahou a zastrašením ostatních. Výrazným prvkem padesátých let byl tedy převážně odboj, odpor byl stavěn do pozadí.

V druhé polovině padesátých let již takové projevy protikomunistického odboje či odporu nespatřujeme. Na konci padesátých let již nelze hovořit o třetím odboji ve stejném slova smyslu, protože zde nejsou patrné činy a jevy, které byly typické pro raný boj s komunistickou mocí.

3.1.2 60. léta

Šedesátá léta jsou pro protikomunistický odpor výrazně odlišná. Další projevy protikomunistického odporu se projeví v roce 1968, kdy vznikají organizace KAN a K 231, které chtějí vést dialog s komunistickou mocí. Výrazným prvkem je i to, že svou činnost chtějí vést legální cestou. Tato hlediska je výrazně odlišují od odporu, který se odehrával v padesátých letech. Odpor byl zásadně proti takovému dialogu, jednalo se hlavně o zcela ilegální činnost. Odlišnost spatřujeme i v jejich seskupení. Zatímco v padesátých letech se do odporu zapojovali převážně jednotlivci či skupiny, kteří

nesouhlasili s komunistickou mocí, v šedesátých letech se odpor uskutečňoval v rámci seskupení, jehož členové toužili po spravedlnosti a odčinění křivd, kterých se na nich komunistický režim dopustil, (to je typické pro K 231).

3.1.3 70. léta

V sedmdesátých letech přišla další etapa protikomunistického odporu. Po začátku normalizace se objevily nové formy odporu, byly o dost výraznější, a ohrožovaly existenci režimu. Projevem bylo vylepování hesel, plakátů, demonstrace, šíření letáků, organizování petic, dovážení či vydávání zakázané literatury. Odpor probíhal v rámci protestních hnutí a organizací či v rámci jednání jednotlivce. Podporovali ho také občané, především intelektuálové.

Mezi významné události odporu patří protest studenta Jana Palacha, který se upálil na Václavském náměstí dne 16. 1. 1969.¹⁵⁷ Tímto činem chtěl podnítit společnost k odporu proti nastupující normalizaci. Stejného činu se dopustil student Josef Hlavatý, Jan Zajíc a komunista Evžen Plocek. Jejich pohřby lze považovat za další vlnu odporu proti tehdejší společnosti.¹⁵⁸ Tyto činy můžeme považovat za rozdíl mezi odporem padesátých či šedesátých let, ve kterých nikdo z účastníků odporu nevyjádřil svůj nesouhlas tím, že by obětoval svůj život.

Mezi další velmi důležitou událost patřilo mistrovství světa v ledním hokeji, které se konalo v roce 1969 ve Stockholmu. Československý tým porazil tým SSSR. To vyvolalo bouřlivé a veřejné manifestace spojené s oslavami vítězství. Manifestace byly namířené proti sovětské moci. Došlo i k útokům, ve kterých byla například zdemolována kancelář sovětů v Praze.

K této etapě protikomunistického odporu se přihlásilo disidentské hnutí a Charta 77. Charta 77 chtěla vést také dialog s komunistickou mocí, díky

---

¹⁵⁷ RYCHLÍK, Jan. *Češi a Slováci ve 20. století: spolupráce a konflikty 1914-1992*. Vydání ve Vyšehradu druhé. Praha: Vyšehrad, 2015, s. 529

¹⁵⁸ Tamtéž s. 533

němu se snažila ochraňovat občanská práva a svobodu slova. Odpor vedl tedy jakýsi dialog s politickou mocí.

4 Zákon č. 262/2011 Sb., o účastnících odboje a odporu proti komunismu

V této kapitole se budeme věnovat zákonu č. 262/2011 Sb., o účastnících odboje a odporu proti komunismu. Tento zákon je rozdělen do tří částí. Pro nás bude stěžejní pouze první část, protože druhá část se věnuje pouze změně zákona o správních poplatcích a ve třetí části je zmíněna účinnost zákona. Veškeré informace čerpáme ze Sbírký zákonů č. 262/2011.

Zákon č. 262/2011 Sb., o účastnících odboje a odporu proti komunismu začal platit 17. listopadu roku 2011. Vyjadřuje úctu lidem, kteří se aktivně podíleli na boji proti tehdejšímu komunistickému režimu.

První část obsahuje jedenáct paragrafů. Nebudeme se každému paragrafu věnovat jednotlivě, ale shrneme si ta nejdůležitější fakta, která z nich vyplývají. Dozvídáme se, že předmět zákona spočívá ve stanovení podmínek pro vydání osvědčení účastníků odboje a odporu proti komunismu. Účelem tohoto zákona je, aby zde byli zahrnuti ti, kteří se po dobu nesvobody, což bylo období od nástupu komunismu do 17. listopadu 1989, účastnili odboje či odporu, ať už jednotlivě či ve skupině. Za účelem obnovení svobody a demokracie. Podmínkou je, aby osoba v době nesvobody měla státní občanství v Československu, nebo jí bylo občanství odebráno z rozhodnutí státních orgánů.

V této části jsou vymezeny i formy odboje a odporu. Mezi ně patří například ozbrojený boj proti KSČ, různé sabotáže, spolupráce se zahraničním tiskem, překračování hranic, autorství petic, rozšiřování tisku, veřejná vystoupení atd. Všechny tyto formy měly jediný cíl, a tím bylo zabránit nastolení komunistického režimu a zachování svobody a demokracie

v Československu. Je zde zařazena i podmínka, že za účastníka odboje a odporu se nepovažují osoby, které byly v době nesvobody příslušníky či zaměstnanci bezpečnostních složek, či jiným způsobem spolupracovaly s dosavadním režimem, či se nějakým přičiněním podílely na budování komunistické politické moci. Výjimku tvoří osoby, u kterých došlo k převýšení jejich činů uvedených výše, účastí v protikomunistickém odboji a odporu a nasadily svůj život či provedly jiný záslužný čin proti komunistické moci.

Nedílnou součástí zákona je úsek, který se věnuje vydávání osvědčení. Toto osvědčení vydává ministerstvo na základě žádosti, kterou podává občan. Žádost musí obsahovat obecné náležitosti a důkaz o tom, že splňuje stanové podmínky. Pokud osoba zemřela, smí o osvědčení zažádat rodinný příslušník, kromě příslušných dokumentů musí být přiložen ještě úmrtní list. Pokud jsou všechny podmínky pro vydání osvědčení splněny, získá účastník jednorázový příspěvek v hodnotě sto tisíc korun. Pokud o osvědčení žádá rodinný příslušník zemřelého účastníka, získá jednorázový příspěvek v hodnotě padesát tisíc korun.

V rámci zákona byla zřízena Etická komise České republiky pro ocenění účastníků odboje a odporu proti komunismu. Ta se skládá z devíti členů, dva členy volí Poslanecká sněmovna, Senát, vláda a Rada Ústavu totalitních režimů, jednoho člena volí prezident. Členové se volí na pět let, nikdo nemůže být zvolen dvakrát. Komise pracuje s Ústavem totalitních režimů a s Archivem bezpečnostních složek. Všechny zmíněné instituce rozhodují o tom, komu bude osvědčení vydáno.

Osvědčeným účastníkům odboje a odporu bude dále dorovnán i důchod, a to nejméně na výměru průměrného starobního důchodu. Kromě toho bude daný člověk veden v evidenci osob, jako osvědčený účastník odboje a odporu. Kromě osvědčení obdrží i pamětní odznak.

Na konci se dozvídáme i o možné rehabilitaci, při které soud zruší rozsudek uložený za trestný čin, pokud se jednalo o čin, který se prokazoval známkou odboje a odporu proti komunistické totalitní moci. Zároveň se však nesmí vztahovat na rehabilitaci podle zákona č. 119/ 1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů. Toto ustanovení se nevztahuje na nečestné trestné činy.

Závěr

V předchozím textu jsme analyzovali protikomunistický odboj a odpor v letech 1948–1989. Vymezili jsme si důležité události únorových dnů, které se odehrály před nástupem komunistické moci. Ta byla charakteristická svým útlakem a manipulováním s lidmi, dokázala zmanipulovat i procesy, které byly vedeny proti lidem, mezi její praktiky patřilo také bezdůvodné zabíjení lidí. Z toho důvodu se s jejím nástupem utvořily organizace, které nesouhlasily s jejím jednáním a praktikami.

A právě tyto organizace se staly hlavním předmětem naší práce. Snažily se tuto totalitní nadvládu pomocí svého působení ukončit a vrátit zemi svobodu. Ovšem ani jedné z nich se to nepodařilo. Nesmíme však opomenout, že svým přičiněním komunistické straně Československa způsobily nemalé potíže a škody. Své počínání prováděly buď v rámci odporu, či odboje. Organizace KAN a K 231 se účastnily protikomunistického odporu, a to veřejným vystupováním proti KSČ. Další forma odporu se projevovala utvářením letáků, což bylo typické pro skupinu Černý lev 777. Skupina bratří Mašínů se do protikomunistického odporu zapojovala drobnými akcemi, jako bylo rozbíjení oken nebo házení připínáčků. V rámci odboje se jednalo o akce se zbraní v ruce. Ozbrojený odboj je příznačný pro členy skupiny Černý lev 777 a skupiny bratří Mašínů, kteří k němu používali zbraně a výbušniny.

Chartě 77 jsme se věnovali samostatně, protože vznikla polemika, zda se řadí k třetímu odboji. Po prozkoumání daných informací jsme se dozvěděli, že spor o to, zda ji sem řadíme, vznikl především z důvodu jejich členů, kterými se staly osoby, které se podílely na formování komunistického režimu. Což ji výrazně odlišuje od třetího odboje, ale samozřejmě do třetího odboje patří.

V dalším úseku jsme si zmínili, jak se změnila podoba odboje a odporu v padesátých, šedesátých a sedmdesátých let. Dospěli jsme k závěru, že padesátá léta jsou typická spíše pro protikomunistický oboj, odpor je řazen do pozadí. V šedesátých letech se odpor snaží polemizovat s komunistickou mocí, ale nemá šanci se prosadit. Sedmdesátá léta jsou nejvýznamnější z hlediska odporu.

V dnešní době se k této problematice neustále vracíme, avšak málokdo ví, jak se doopravdy nakládalo s lidmi, kteří vyjádřili svůj nesouhlas s komunistickým režimem. Tento nekonečný boj s politickou mocí přinášel mnohá utrpení jak členům skupin, tak i jejich rodinám. Je důležité si uvědomit, že se jednalo o velmi nebezpečnou činnost, která v mnoha případech skončila smrtí, uvězněním a ztrátou společenského statusu. A právě na tyto oběti reaguje zákon č. 262/2011 Sb., o účastnících odboje a odporu proti komunismu. Tomu jsme se věnovali v poslední fázi naší práce. Rozebrali jsme si jeho první část. Dozvěděli jsme se, že je nutné, aby ti, co bojovali proti komunistické moci, si podali žádost o osvědčení. V případě všech vyhovujících podmínek získají za své činy samotné osvědčení, jednorázový příspěvek, vyrovnaný důchod a pamětní odznak. Což lze považovat za velmi přínosnou kompenzaci, když se zamyslíme nad tím, co všechno si museli prožít.

Na závěr chci jen říci, že bychom měli vzdát hold všem, kteří v sobě našli sílu a aktivně se postavili proti komunistickému režimu.

Seznam použitých zkratek

JZD	Jednotné zemědělské družstvo
K 231	Klub politických vězňů odsouzených podle zák. č. 231/1948 Sb
KAN	Klub angažovaných nestraníků
KSČ	Komunistická strana Československa
KSSS	Komunistická strana Sovětského svazu
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
NDR	Německá demokratická republika (1949-1990)
OV	Okresní výbor
SNB	Sbor národní bezpečnosti
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
StB	Státní bezpečnost
USA	Spojené státy americké

Zdroje

Bibliografie

1. BABKA, Lukáš a Václav VEBER. *Za svobodu a demokracii*. Hradec Králové: Miloš Vognar, 2002, 400 s. ISBN 80-903024-6-7.
2. BLAŽEK, Petr. *Aby se to už neopakovalo: katalog k výstavě o dějinách sdružení bývalých politických vězňů K-231*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2008, 82 s. ISBN 978-80-87211-00-7.
3. BURSÍK, Tomáš. *Osud odbojové organizace Černý lev 777: příspěvek k historii ozbrojeného odporu proti komunistickému režimu v Československu*. Praha: Odbor archiv bezpečnostních složek MV ČR, 2007, 120 s. Malá řada. ISBN 978-80-254-1125-4.
4. CÍSAŘOVSKÁ, Blanka. *Charta 77 očima současníků: po dvaceti letech*. Praha: Doplněk, 1997, 331 s. ISBN 80-85270-58-7.
5. GRUNTORÁD, Jiří. *Informace o Chartě 77: článková bibliografie 1978-1990*. Brno: Doplněk, 1998, 628 s. Knihy - dokumenty. ISBN 80-7239-006-6.
6. HOLBA, Pavel. *KAN 1968-2008: čtyřicet let úsilí o polidšťování politiky: sborník textů a dokumentů*. Praha: Klub angažovaných nestraníků, 2008, 204 s. ISBN 978-80-85494-81-5.
7. HOPPE, Jiří. *Opozice '68: sociální demokracie, KAN a K 231 v období pražského jara*. Vyd. 1. Praha: Prostor, 2009. 390 s. Obzor; sv. 75. ISBN 978-80-7260-216-2.
8. CHALUPOVÁ, Markéta. *Nebojovali švestkovými knedlíky: odbojová skupina bratří Mašínů v zrcadle dobového tisku*. Brno: Computer Press, 2011, 183 s. ISBN 978-80-251-2934-0.
9. MASIN, Barbara. *Odkaz: pravdivý příběh bratří Mašínů*. Praha: Mladá fronta, 2005, 412 s., [28] s. obr. příl. ISBN 80-204-1248-4.
10. NĚMEČEK, Jan. *Mašínové: zpráva o dvou generacích*. Praha: TORST, 1998, 315 s., [20] s. fot. ISBN 80-7215-048-0
11. RADOSTA, Petr a Miloslav HAVLÍČEK. *Protikomunistický odboj: Historický nástin*. Praha: Egem, 1993, 156 s., fotogr. příl. ISBN 80-85395-25-8.
12. RUPNIK, Jacques. *Dějiny Komunistické strany Československa: od počátků do převzetí moci*. Praha: Academia, 2002, 284 s. ISBN 80-200-0957-4.
13. RYCHLÍK, Jan. *Češi a Slováci ve 20. století: spolupráce a konflikty 1914-1992*. Vydání ve Vyšehradu druhé. Praha: Vyšehrad, 2015, 677 s. ISBN 978-80-7429-631-4.
14. VEBER, Václav. *Třetí odboj: ČSR v letech 1948-1953*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, 2014, 373 s. ISBN 978-80-7395-786-5.
15. Sbíрка zákonů č. 262/2011

Internetové zdroje

1. Totalita.cz. *Odbojová skupina Černý lev 777* [online]. [cit. 2017-04-06]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/odbsk/odbsk_cl777.php
2. Totalita.cz. *Odbojová skupina bratří Mašínových – vznik skupiny* [online]. [cit. 2017-04-06]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/odbsk/odbsk_masin_04.php
3. Totalita.cz. *50. léta-Čistky na vysokých školách* [online]. [cit. 2017-06- 23] Dostupné z: http://www.totalita.cz/50/50_01_003.php
4. Totalita.cz. *50. léta-Smrt Stalina a Gottwalda* [online]. [cit. 2017-06- 23] Dostupné z: http://www.totalita.cz/50/50_01_008.php
5. Totalita.cz. *Únor 1948: 17. únor* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/1948/1948_0217.php
6. Totalita.cz. *Únor 1948: 17. únor* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/1948/1948_0217.php
7. Totalita.cz. *Únor 1948: 18. únor* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/1948/1948_0218.php
8. Totalita.cz. *Únor 1948: 19. únor* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/1948/1948_0219.php
9. Totalita.cz. *Únor 1948: 21. únor* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/1948/1948_0221.php
10. Totalita.cz. *Únor 1948: 22. únor* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/1948/1948_0222.php
11. Totalita.cz. *Únor 1948: 23. únor* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/1948/1948_0223.php
12. Totalita.cz. *Únor 1948: 24. únor* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/1948/1948_0224.php
13. Totalita.cz. *Únor 1948: 24. únor* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/1948/1948_0224.php
14. Totalita.cz. *Únor 1948: 25. únor* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/1948/1948_0225.php
15. Totalita.cz. *Hájek J.* [online]. [cit. 2017-05-07]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/vysvetlivky/o_hajekj.php
16. Totalita.cz. *Normalizace* [online]. [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.totalita.cz/norm/norm.php>
17. Totalita.cz. *Havel V.* [online]. [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/vysvetlivky/o_havelv.php
18. Totalita.cz. *Mlynář Z.* [online]. [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/vysvetlivky/o_mlynarz.php
19. Totalita.cz. *50. léta-Politické procesy* [online]. [cit. 2017-06- 23] Dostupné z: http://www.totalita.cz/50/50_01_016.php
20. Totalita.cz. *Normalizace* [online]. [cit. 2017-06-24]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/norm/norm_02.php

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 Rozhovor s pamětníkem

Měla jsem to štěstí a čest udělat rozhovor s účastníkem protikomunistického odboje a odporu, s panem Ladislavem Trejbalem. V současné době již není mezi námi, proto bych tento rozhovor chtěla použít k uctění jeho památky. Rozhovor se uskutečnil roku 2011 v rámci projektu Příběhy bezpráví – z místa, kde žijeme, kterého jsem se zúčastnila společně se svými bývalými spolužáky Kamilou Hamříkovou, Bárou Hrabcovou, Jakubem Pěničkou a Miroslavem Medkem.

Základní informace

Ladislav Trejbal se narodil 1. února roku 1931 v Bořkově. Jeho rodina vlastnila menší hospodářství, které jim však komunisté později sebrali. Chodil do obecní školy, kde za 2. sv. války bylo nařízeno učit se němčinu. Už od dětství měl vzpurnou povahu, co mu bylo vnuceno, to ho nebavilo a choval k tomu odpor. Z tohoto zmiňovaného důvodu nebyl přijat na měšťanskou školu. Ovšem, jak sám říkal, nebyl sám, koho kvůli těmto vlastnostem nevzali. Existovalo totiž pravidlo, že kdo se nepodřídil, mstili se na něm. Po válce pracoval v textilních závodech jako dělník, zde se nepohodl s vedením, a proto ho ze vzteku vyhodili. Následně pracoval v lomu v Semilech. Později působil ve velké továrně v Semilech, kde se vyráběly součástky k nákladním automobilům. Zde zůstal do roku 1952 a poté nastoupil na vojnu. Jeho rodiče a spousta dalších lidí byli označeni za „kulaky“, což byli boháči. Trejbalovi i ostatní lidé však nebyli bohatými lidmi, měli ve svém vlastnictví průměrné majetky. Každému, kdo odmítl jít do JZD, tak se komunisté mstili. Z tohoto důvodu jeho rodině sebrali pole a dali jim pole ve vzdálenějším místě, ke kterému byl špatný přístup. Komunisté jim nařídili dodávky obilí a jiných různých věcí, co se pěstovaly,

ale dodávky byly tak nadsazené, že nebylo možné jejich požadavky splnit. Ladislav Trejbal získal cenu Příběhů bezpráví. Zemřel roku 2014. Více o jeho životě se dozvíme po přečtení následujícího rozhovoru.

Odpor proti komunistickému režimu

Jak to vše začalo? V roce 1951 se připojil k tzv. Semilské skupině, což byla organizace, která bojovala proti komunismu. V čele skupiny byl Miroslav Mochan. Skupina měla celkem dvacet osm členů a jejich hlavním úkolem bylo rozšiřovat protikomunistické letáky se jmény udavačů a jejich pomocníků. Tuto činnost řadíme do odporu vedeného proti komunismu. *„A přesto, že nás bylo osmadvacet, já znal jen 4 nebo 5 lidí. Z bezpečnostních důvodů, jo, se to dělalo tak, aby ty další nikdo neznal, aby nevěděl, kdo v té skupině je, že jo.“* Tyto letáky rozváželi ve městech Bořkov, Košťálov, Nová Paka, Nedvězí, Slaná, Hořensko a dalším okolím Semil. Jezdili na kolech a rozváželi je převážně večer, když už nebyl takový provoz. Na otázku, zda se bál, že ho odhalí, s klidem odpověděl: *„No, riskantní to bylo, že jo, ale v noci už nebyl takovej provoz, takže to jakž takž šlo.“* Seznámil se s Jiřinou Šádkovou, tu všichni považovali za důvěryhodnou osobu, ale opak je pravdou. Ta se zasloužila o odhalení skupiny a všechny je bezcitně udala. *„Tak si představte, ta paní Šádková žije v Brodě a ta nás všechny udala.“*

Praktiky

Psal se říjen roku 1952, Trejbal byl půl roku ve vojenské službě, když v tu chvíli si pro něho přišli příslušníci StB. V této době mu bylo jednadvacet let. Vzali ho z armády spolu se třemi dalšími a převezli je do Liberce na vyšetřovnu. Zde se setkal s ostatními členy skupiny, které zde vyslychali., *„ Takže to byly metody“*, říká a jen kroutí hlavou a mávne rukou.

A jak probíhalo zatčení a výslechy? *„Přijeli pro mě tři estébáci. Jeden řidič a druhý seděl vepředu a dva po stranách. Okamžitě železa na ruce a vedli mě na velitelství.“* Nejprve si myslel, že přijela nějaká návštěva, protože

to všechno Stb pečlivě tajila. Hned jak se otevřely dveře, ozvalo se: „*Jménem zákona...*“ Dostal předtím dopis od kamaráda, který byl také na vojně. V dopisu stálo, že bratři Mochanové, Nadějové a Terasové byli zatčeni. Bylo mu jasné, že bude zle. Věděl, kam by mohl utéct, ale měl strach o své rodiče, byl si jistý, že by se na nich krutě pomstili. Byl tedy převezen do Bartolomějské ulice v Liberci. Hned mu dali pásku přes oči a po schodech ho vedl příslušník Stb nahoru do vyšetřovny. „*Zákon říká, že pokud není dokázána nějaká vina, musí se s tím člověkem zacházet jako s člověkem, že jo. Kdepak, to byly kopance, rány a tohleto, že jo*“. Tento krutý teror musel snášet půl roku. „*Zkrátka, když se někdo vzepřel, na to byly metody, to si neumí nikdo představit, co dělali s lidma. Oni měli takový gumový obušky, ty sis musel kleknout na stoličku, řezali kamkoliv to prostě prásklo, tam to prásklo. Pak ještě v tom navíc měli takové kuličky na koncích*.“ Při otázce, jaké měl pocity, se zasmál: „*Zaprvý málo jídla, málo pití, když chtěli, tak nedali třeba tři dny najíst. Domlátili lidi tak, že zůstali ležet a ještě na něj vylili kýbl vody. Záleželo, jaký měl ten estébák metody, každý měl ty metody jiný. Jeden třeba páčil cigaretami, vymýšleli opravdu krutosti, o kterých nemá nikdo ani představu, kdo si tím neprošel*.“

Jak se na to tvářila rodina a okolí? „*Ti nemohli nic dělat. Prohledali nám celý barák, jestli tam nemám nějaký zbraně. Všecko prostě obrátili vzhůru nohama. A já jsem tam nechal na půdě kornout. Tenkrát jsme přišli na to, když ještě byly drogerie, prodávali směs síry, sirný prach žlutej a cukr, z čehož byla výbušnina. My jsme s tím bouchali na stavbách. No, oni to našli, já na tom měl nakreslenou lebku, že jo. Tak si mysleli, bůh ví co, tak to sebrali, taky na mě s tím vylítli. Říkám, to se normálně prodávalo. To bylo ještě z roku čtyřicet sedm, když ještě byly drogerie, takže se to normálně prodávalo*.“

„*Prostě se mstili. Když to byly třeba děti sedláků nebo drobných živnostníků, že jo. Tak se mstili i na těch dětech, nesměly jít do škol, jo, zkrátka, jak se říká, řídili se přesně podle toho hesla: „Kdo nejde s námi, jde*

proti nám“, na každým se mstili. Co se týče okolí, no tak ono v tý době se žádněj o to nezajímal, protože oni sledovali každýho, že jo, když se setkal třeba s tím člověkem, kterej se vrátil, tak už ho sledovali. Takže radši každej byl stranou i takový ti známi se o to moc nezajímali. “

„Já jsem třeba musel podepsat prázdněj papír, do dneška nevím, co tam na něm bylo napsaný, proč to chtěli. Takhle si tam pak dopsali to, co oni chtěli na ten papír. A podle toho taky ten soud jednal a ty prokurátoři. “

„Když jsme šli k soudu, museli jsme se naučit otázky, který dostaneme, a odpovědi na ně. To bylo předem všechno, jak se říká, naplánovaný, aby s tím neměli žádný problémy, a u toho soudu byli samí ty estébáci a běda by někdo uhnul a řekl něco jinýho. Tak dostal znova. Pana Mochana dokonce zmlátili tak, že se ani nemohl dostavit na soud. On byl v takovém stavu, že ho tam ani nemohli vzít, by ho tam museli donést. I bez jeho nepřítomnosti byl odsouzen ke dvaceti třem letům. Byli jsme tam asi čtrnáct dní, a pak nás rozváželi. Někoho na Příbramsko a někoho na Jáchymovsko. Nejdříve nás odvezli na Pankrác, tam jsme byli asi týden, a pak mě odvezli do toho Jáchymova. “

Jáchymov

V ČSR bylo v letech 1949–1953 zřízeno osmnáct vězeňských táborů. Jedním z nich byl právě Jáchymov, určený výhradně pro těžbu uranu. Lidé ho často označovali jako „*Jáchymovské peklo*.“

Tento podnik podléhal zvláštnímu režimu utajování a ochrany. Veškeré rozhodování bylo v sovětských rukách. V období let 1948–53 zde bylo odsouzeno údajně přes 100.000 lidí a několik dalších z politických důvodů popraveno. Vězni zde museli pracovat v nelidských podmínkách až do úplného vysílení, v mrazech, jen lehce oblečení, a když dal najevo někdo svůj odpor, byl hned odstraněn. „*Tak v takovýhle podmínkách jsme byli. Byly tam ostnaté dráty a běda tomu, kdo se přiblížil, okamžitě ho odpráskli. Kulometný věže všude rozestavěný, jo, dozorcí a tak. U kostela na tom*

Jáchymovsku, jo, v tom okolí bylo celkem osmnáct koncentračních táborů. A tam postavili veliký žulový kameny, na každým tom kamenu je vytesané to jméno těch lágrů, který tam byly. Nejhorší zde byla jistá věž „smrti“, kde se drtil uran. Kdo tam byl, z nich už nikdo nežije. Neexistovala totiž žádná ochrana, aby se nevdechoval ten radioaktivní prach. Bylo zde přes tři stovky lidí a nikdo z nich už nežije. Tam byly otřesný podmínky, strašný na tom Jáchymovsku, mrazy mezi -15 až -30°C a měli jsme jenom slabý obleky na sobě, v těch jsme spali, v těch jsme pracovali, jo, žádná teplá voda, na umytí jen studený žlaby, jo, a to bylo všecko. V tuhletěch podmínkách. A co tam ty bachaři prováděli, to si neumí nikdo představit, že jo. Tam byli, na těch lágrech, nebyli jenom politický vězni, tam byli prostě všichni, co měli nad deset let, ale byli tam zloději, podvodníci, vrazi, všecko možný tam bylo. A ty byli, jak se řekne pro komunisty cennější než politický vězni. Ty měli lepší výhody, než ty politický. Jen za nepozdravení bachaře mohl jít kdokoliv do bunkru, což byla betonová cela široká asi dva metry a tři metry dlouhá, v zimě otevřené okénko a jedna deka a železná postel. Dost těch bachařů bylo, jak se říká, primitivové, kterým to moc nemyslelo, ale měli uniformu, měli samopal, tak prostě byli něco.“

Osvobození

„V šedesátým roce na Jáchymovsku končily šachty, končil uran, už to bylo prostě vyrabovaný, takže postupně potom některý lidi šli před tu rehabilitační komisi a tak dále, prostě co mohli, tam odsud propouštěli a některý tam odsud přemísťovali na Příbramsko, protože tam se pořád ještě těžilo.“

Trejbal byl propuštěn v roce 1960, dostal zprávu od rehabilitační komise, že je osvobozen. *„My jsme jako za tu práci byli placení, ale veškerý platy šly na ně, právě na tyhle bachaře, prostě my jsme si museli platit všecko, takže příklad řeknu, když si někdo vydělal tisíc korun za měsíc, jo, a oni spočítali všechno to ubytování, prostě si počítali všechno, ty bachaře, ty lágry,*

ty hlídky. Tak z toho zbylo třeba jenom ta stovka.“ Po propuštění byli zavezeni do města Ostrov, kde byl obchod, kde si mohli zakoupit oblečení, protože to, ve kterém tam byli, jim sebrali. „Za ten zbytek peněz, jo.“

„Propustili s podmínkou, že nikde nikdo nesměl vyprávět, v jakých podmínkách žil na Jáchymovsku, co se tam konalo s lidma. To nikdo nesměl ani ceknout.“ Čtrnáct dní po propuštění panu Trejbalovi přišel dopis, že musí jít pracovat. „Každý dva dny v týdnu, přišli policajti nebo estébáci a ověřovali si, kontrolovali, jestli tam sem a jestli pracuju.“

A aby toho nebylo dost, asi po půl roce se snažili ušít na pana Trejbala a ostatní boudu, že zakládají novou skupinu. Byl převezen do Semil na StB, kde ho 12 hodin vyslýchali: *„Když už nevěděli, jak na mě, tak ten estébák Tůma z Lomnice říká, že tam mají toho, kdo to dosvědčí. Tak jsem mu řekl, ať ho přivede. A oni ho tam neměli. A tím to skončilo.“*

Rozsudek

Dne 9. března 1992 byl pan Ladislav Trejbal spolu s Vladimírem Vojtíškem a Jiřím Nadějem zproštěn obžaloby, která jim kladla za vinu, že přeštípali dráty, sypali železné piliny do ložisek železničních vagonů a dále ničili národní majetek, čímž měli spáchat trestný čin sabotáže.

Děkuji za rozhovor!